

A Biblia világa

Az Apostolok cselekedetei

Tudnivalók a kurzusról

Előadó: Kunszabó Zoltán állandó diakónus; Email: njc.hungary@gmail.com

Kötelező irodalom:

- Apostolok cselekedetei, in: Biblia, Szent István Társulat, Budapest 2005.

Ajánlott irodalom:

- Székely János, Az Újszövetség teológiája, Szent Jeromos Bibliatársulat, Budapest 2008.
- Joachim Gnilka, Az Újszövetség teológiája, Szent István Társulat, Budapest 2007.
- William S. Kurz, Acts of the Apostles, Baker Academic, Grand Rapids, 2013.
- II. János Pál, Redemptoris Missio, Szent István Társulat, Budapest 1991.
- Jose H. Prado Flores, Hogyan evangelizáljuk a megkeresztelteket?, Marana Tha, Budapest 1997.

Számonkérés: Az órán elhangzottak és a tanári ppt-k alapján

Számonkérés módja: Megajánlott jegy a félév végén egy kiküldött feleletválasztós teszt visszaküldése alapján

Mi ez?

- **Történeti mű**, az Egyház kezdeteinek leírása Jézus Krisztus mennybemenetelétől (Kr.u. 30.) Szent Pál Rómába hurcolásáig (Kr. u. 61-63.)
- A **Lukács-i kettős mű** második könyve: **Lukács evangéliuma + Apostolok cselekedetei**. (Az Újszövetség terjedelmének egynegyede!)
- Jézus története és küldetésének folytatódása az Egyház történetében egységes folyamat (amely a mai napig tart)

Egyedülálló történeti érték:

- Hogyan indul az Egyház élete, hogyan válik a krisztushívő zsidók Egyházából pogánykeresztény többségű Egyházzá?
- Hogyan kezdődik missziója, hogyan bontakozik ki a világmisszió?

Miért fontos ma?

Örökérvényű spirituális, tanbeli, missziós és pasztorális értékek:

- Az **ősegyház élete** -- itt kinyilatkoztatott szövegbe foglalva -- örök norma az Egyház számára minden korban (Karl Rahner)
- Az ősegyház **missziós üzenete** minden kor számára normatív! (Vö. Redemptoris Missio 24.)
- Az ősegyház **missziós gyakorlata és lelkiisége** örök példa és minta

MIÉRT? MERT AZ A MISSZIÓ ELKÉPESZTŐEN HATÉKONY VOLT!

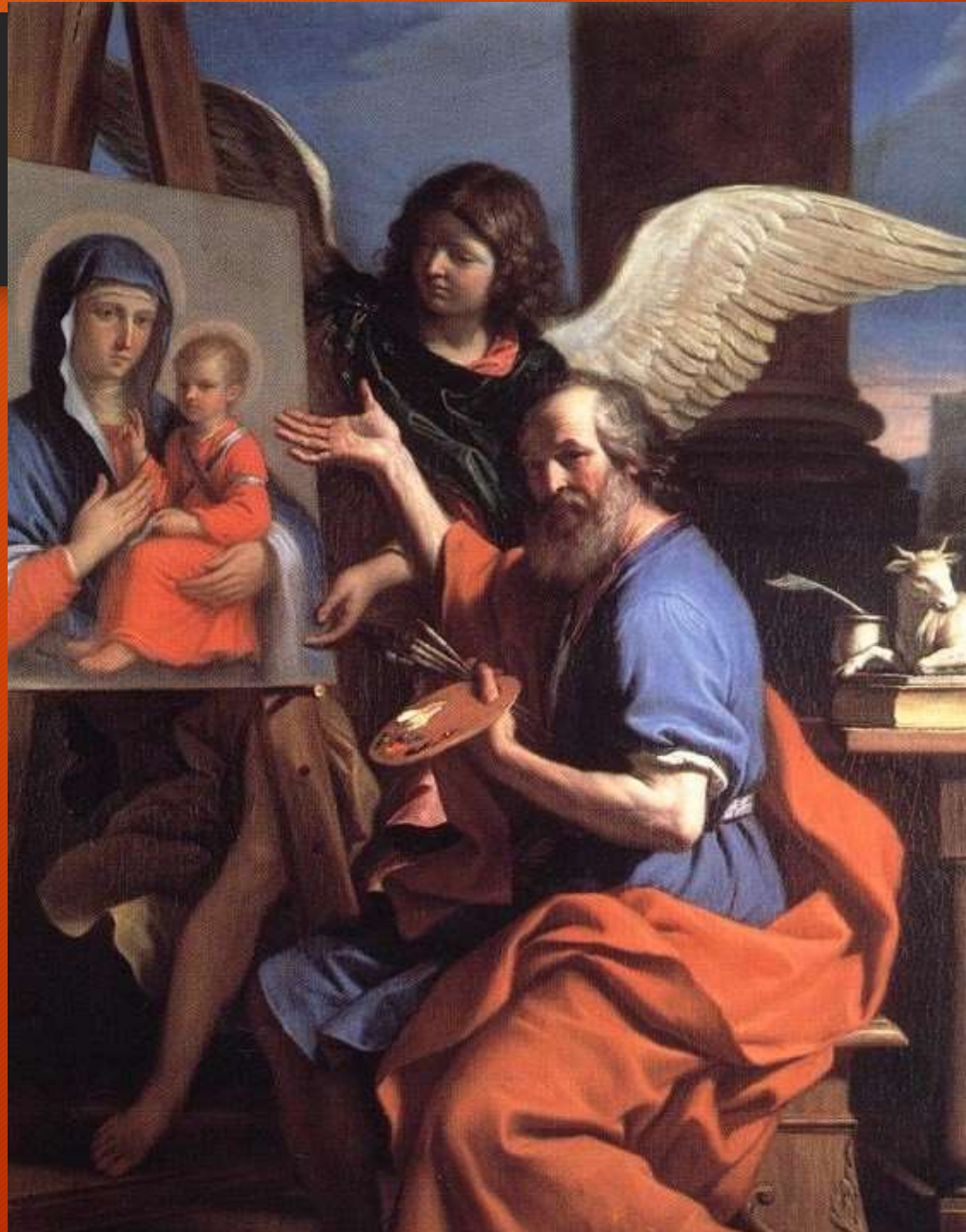
>>> A Pünkösdből születő Egyházat ábrázol, amely Szentlélekkel eltelt > Minden területre kihat!

A szerző

- Szt. Euszebiosz óta leginkább **görög kultúrájú antióchiai szírnek** tartják. Talán prozelita, aki az első pünkösdkor már jelen van?
- **A kettős művet tekintve csak részben szemtanú, de igényes értelmiségiként a szemtanúktól az események helyszínén tájékozódik** (> oknyomozó történész-riporter)
- **Szent Pál munkatársa, társa** apostoli útjain (Apcsel „mi” részei; Kol 4,11-14), római fogságában egyedüli segítője (2Tim 4,11).
- **„a kedves orvos”** (Kol 4,14); a hagyomány szerint **festő** is, talán tőle származnak a legősibb ikonok

Jelképe: ökör

- Ökör: nagy munkabírásu, szelíd herélt bika
> szelídsége miatt (a szövegben mentő körülményeket hoz a bűnösök bűneire), vagy az ev. kezdete miatt > Zakariás áldozatot mutat be a templomban
- Az apostolok halála után Macedóniában és görög földön evangelizál. Eredeti sírja a boétiai Thébában, innen kerül Konstantinápolyba, ahonnan a képrombolás idején, a VIII. században menekítik Padovába.
- Sírja ma is a Padovai Szent Jusztina Bazilikában található
- A képen: Lukács, mint az első ikonfestő (aki a Szűzanyát talán modell után festette!)

A megírás közönsége, célja, ideje

- Célközönség: pogánykeresztények, még pontosabban: prozelita háttérű pogánykeresztények. Háttér: a zsidósággal való szakítás és az első római üldözések miatt elbizonytalanodott, részben prozelita háttérű pogánykeresztényeket meg kell erősíteni!
- A megerősítés fontos a korai parúzia elmaradása miatt is
- Ezért a történeti hozzáállás! Nem csak hirdet, mint Márk, vagy tanít, mint Máté: Lukács bizonyít!
- Közben történeti és üdvösségtörténeti háttérrel ad, tisztázza a pogánykeresztény többségű Egyház és a zsidóság viszonyát, és Isten „új népének” identitását!
- Időpont: Kr.u. 90. előtt, de 70. után > A Templom lerombolása és Mk evangéliuma elkészülte után.

1. Történeti bizonyítás

- Jézus története **megfelel a valóságnak** megváltó kereszthalálával és feltámadásával együtt (Evangélium), **misszióját pedig az Egyház folytatta** az Apostolok vezetésével Pünkösd (a Szentlélek kiáradása) után
- Háttérrel is ad: Hogyan lett **a zsidó Messiás hitéből kereszténység?**
- Üdvtörténeti értelmezés: **Mindez Isten akaratából történt, a kereszténység pedig a zsidóság üdvtörténeti folytatása**
- > Isten **céltudatos üdvözítő terve** tárul fel a történetben, aki egy **céltudatos Egyházat irányít!**

A két prológus: Az Evangélium bevezetője

*¹Mivel már sokan megkísérelték, hogy a **köztünk beteljesedett eseményeket** leírják, úgy, ²ahogy ránk maradt azoktól, akik **kezdettől fogva szemtanúi és szolgái voltak az Igének**, ³jónak láttam én is, hogy **elejétől kezdve mindennek szorgalmasan utánajárjak**, és sorban leírk neked mindent, tiszteletreméltó Teofil, ⁴hogy **meggyőződjél** róla, mennyire **megbízhatók** azok a **tanok**, amelyekre tanítottak. (Lk 1,1-4)*

- Az **ókori történeti művek műfaji szabályai** szerint megírt bevezető. Sokan a **kettős mű bevezetőjét is** látják benne
- Szilárd **történelmi tényekről** beszél
- A „**beteljesedett eseményekről**” ír: Üdvösségtörténeti szemlélet. Jézussal **eljött az idők teljessége**, „a történelem közepe” (Conzelmann)

Az Apostolok cselekedeteinek bevezetője

*¹Első könyvemben, kedves Teofil, elbeszéltem, mi mindent tett és tanított Jézus ²egészen addig a napig, amelyen azután, hogy útbaigazítást adott a Szentlélek által kiválasztott apostoloknak, fölvetetett a mennybe. ³Szenvedése után sokféleképpen **bebizonyította, hogy él**: negyven napon át **ismételten megjelent** nekik, és beszélt az Isten országáról. (Apcsel 1,1-3)*

- A klasszikus címzés ismét Teofilnak szól, utal az „első könyvre”: a kettő összetartozik
- Pontos időmeghatározás: a mennybemeneteltől kezdve most már a Jézus küldetését folytató „Szentlélek által kiválasztott apostolok” történetét meséli tovább
- Ugyanolyan tényszerűen, ahogy Jézus történetének minden elemét is bemutatta. Ennek példája itt: Jézus halála és feltámadása után „sokféleképpen **bebizonyította, hogy él**” > számos megjelenése 40 napon át (Szent Pál a megjelenések listáját is megadja (1Kor 15,1-7).

A könyv szerkezete I.

I. A JERUZSÁLEMI ŐSEGYHÁZ ÉLETE (Apcsel 1,1-5,42)

- A szemtanúk, a 12 apostol korszaka > A fókuszban Péter és János
- Közepponban a Szentlélek kiáradása, minden további esemény mozgatója és erőforrása (Apcsel 2,1-12)
- A Pünkösöd következményei: a misszió kezdete (2,14-41), a megtérőkből megalakuló ősegyház élete (2,42-47; 4,32-5,16)
- A kezdődő üldözések ideje (3,1-4,31; 5,17-42)

Az apostolok által vezetett és a Szentlélekkel meegrősített Egyház az üldözések ellenére is megállíthatatlan:

- A rész végén pozitív üzenet: Az apostoli igehirdetés töretlenül folytatódik!

A könyv szerkezete II.

II. AZ IGE ELJUT A POGÁNYOKHOZ (Apcsel 6,1-12,25)

- Azokról a folyamatokról szól, amelyek a pogányoknak az Egyházba való befogadásához vezettek
- Kezdet: a hét görög nyelvű diakónus kiválasztása. A 7-es szám utalás a világ 70 népére (6,1-7)
- Szt. István diakónus, az első vértanú megkövezése (6,8-8,1a)

A könyv szerkezete II. (folytatás)

- István diakónus vértanúságának következményei:
 - Saulüldöztetés miatti kirajzás **Júdeába** és **Szamáriába**, Szamária megtérése, **az etióp prozelita megkeresztelése** (8,1b-40. vers). > ELSŐ LÉPÉSEK A POGÁNYOK FELÉ
 - **Pál, a népek apostola megtérése** (9,1-31); az **antiókhiai** pogány többségű egyház születése, amely Pál útjainak bázisa (11,19-30)
- Kornéliusz százados megtérése és az erre való teológiai reflexió kezdete (10,1-11,18)
- A rész végén: Jakab apostol lefejezése, Péter elfogása és csodás szabadulása, Heródes halála. A konklúzió: „Az Úr szava egyre szélesebb körben terjedt” (12,1-25)

A könyv szerkezete III.

III. PÁL MISSZIÓS ÚTJAI ÉS A JERUZSÁLEMI ZSINAT

- Innentől Pál áll a középpontban
- Három missziós útja:
 1. **Ciprus és Kisázsia** (pizidiai Antióchia, Ikónium, Lisztra), Kr.u. 45-49. (Apcsel 13,1-14,28)
 2. **Kisázsia és Hellasz** (Filippi, Tesszaloniki, Bérea, Athén, Korintus - Kr.u. 49-52.) (Apcsel 15,36-18,22)
 3. **Kisázsia (Galácia, Frígia), Efézus, Jeruzsálem**, Kr. u. 53-58.
 - Pál mindenütt a zsidó közösséghez, mint az evangélium elsődleges címzettjeihez fordul > majdnem mindenütt elutasítják és a pogányokhoz fordul.
 - Lukács bizonyítja: Isten maga vezette az evangélium útját a pogányokhoz

A könyv szerkezete III. (folytatás)

- A rész **középpontjában** (időrendileg az 1. út után) **a Jeruzsálemi apostoli zsinat áll** (a katolikus Egyház első zsinata), Kr.u. 50-ben
- A pogány háttérű hívekkel be kell-e tartatni a mózesi Törvényt (körülmetélés, stb.), vagyis: először zsidóvá kell-e őket tenni, hogy aztán kereszténnyé legyenek? A döntés: Nem! A belépés módja a keresztség!
- Rámutat az E. további működésére (zsinati elv) és megkönnyíti a pogányok további misszióját!

A könyv szerkezete IV.

IV. PÁL FOGSÁGA ÉS ÚTJA RÓMÁBA, Kr.u. 58-63 (Apcsel 21,1-28,31.)

- Más néven: **Pál szenvedéstörténete**, így már korábban kezdődik, a 19,21-től előre jelzi jeruzsálemi és római szenvedéseit, ahol végül majd vértanúságot szenved 67.-körül. De első fogsága, amiről itt értesülünk, vsz. 61. és 63. közé tehető.
- Középpontban Pál kihallgatásai és **védőbeszédei**: az általa hirdetett dolgok igazak, nem ő kereste a szakítást a zsidósággal
- Az Egyházat Isten vezette a pogányokhoz. **A kereszténység a zsidóknak adott ígéretek beteljesülése**, ahol a pogányok üdvösségéről is bőven szó esik!

A BIBLIA VILÁGA

Apostolok cselekedetei II.

A könyv szerkezete I.

I. A JERUZSÁLEMI ŐSEGYHÁZ ÉLETE (Apcsel 1,1-5,42)

- A szemtanúk, a 12 apostol korszaka > A fókuszban Péter és János
- Közepponban a Szentlélek kiáradása, minden további esemény mozgatója és erőforrása (Apcsel 2,1-12)
- A Pünkösöd következményei: a misszió kezdete (2,14-41), a megtérőkből megalakuló ősegyház élete (2,42-47; 4,32-5,16)
- A kezdődő üldözések ideje (3,1-4,31; 5,17-42)

Az apostolok által vezetett és a Szentlélekkel megrősített Egyház az üldözések ellenére is megállíthatatlan:

- A rész végén pozitív üzenet: Az apostoli igehirdetés töretlenül folytatódik!

A könyv szerkezete II.

II. AZ IGE ELJUT A POGÁNYOKHOZ (Apcsel 6,1-12,25)

- Azokról a folyamatokról szól, amelyek a pogányoknak az Egyházba való befogadásához vezettek
- Kezdet: a hét görög nyelvű diakónus kiválasztása. A 7-es szám utalás a világ 70 népére (6,1-7)
- Szt. István diakónus, az első vértanú megkövezése (6,8-8,1a)

A könyv szerkezete II. (folytatás)

- István diakónus vértanúságának következményei:
 - Saulüldöztetés miatti kirajzás **Júdeába** és **Szamáriába**, Szamária megtérése, **az etióp prozelita megkeresztelése** (8,1b-40. vers). > ELSŐ LÉPÉSEK A POGÁNYOK FELÉ
 - **Pál, a népek apostola megtérése** (9,1-31); az **antiókhiai** pogány többségű egyház születése, amely Pál útjainak bázisa (11,19-30)
- Kornéliusz százados megtérése és az erre való teológiai reflexió kezdete (10,1-11,18)
- A rész végén: Jakab apostol lefejezése, Péter elfogása és csodás szabadulása, Heródes halála. A konklúzió: „Az Úr szava egyre szélesebb körben terjedt” (12,1-25)

A könyv szerkezete III.

III. PÁL MISSZIÓS ÚTJAI ÉS A JERUZSÁLEMI ZSINAT

- Innentől Pál áll a középpontban
- Három missziós útja:
 1. **Ciprus és Kisázsia** (pizidiai Antióchia, Ikónium, Lisztra), Kr.u. 45-49. (Apcsel 13,1-14,28)
 2. **Kisázsia és Hellasz** (Filippi, Tesszaloniki, Bérea, Athén, Korintus - Kr.u. 49-52.) (Apcsel 15,36-18,22)
 3. **Kisázsia (Galácia, Frígia), Efézus, Jeruzsálem**, Kr. u. 53-58.
 - Pál mindenütt a zsidó közösséghez, mint az evangélium elsődleges címzettjeihez fordul > majdnem mindenütt elutasítják és a pogányokhoz fordul.
 - Lukács bizonyítja: Isten maga vezette az evangélium útját a pogányokhoz

A könyv szerkezete III. (folytatás)

- A rész **középpontjában** (időrendileg az 1. út után) **a Jeruzsálemi apostoli zsinat áll** (a katolikus Egyház első zsinata), Kr.u. 50-ben
- A pogány háttérű hívekkel be kell-e tartatni a mózesi Törvényt (körülmetélés, stb.), vagyis: először zsidóvá kell-e őket tenni, hogy aztán kereszténnyé legyenek? A döntés: Nem! A belépés módja a keresztség!
- Rámutat az E. további működésére (zsinati elv) és megkönnyíti a pogányok további misszióját!

A könyv szerkezete IV.

IV. PÁL FOGSÁGA ÉS ÚTJA RÓMÁBA, Kr.u. 58-63 (Apcsel 21,1-28,31.)

- Más néven: **Pál szenvedéstörténete**, így már korábban kezdődik, a 19,21-től előre jelzi jeruzsálemi és római szenvedéseit, ahol végül majd vértanúságot szenved 67.-körül. De első fogsága, amiről itt értesülünk, vsz. 61. és 63. közé tehető.
- Középpontban Pál kihallgatásai és **védőbeszédei**: az általa hirdetett dolgok igazak, nem ő kereste a szakítást a zsidósággal
- Az Egyházat Isten vezette a pogányokhoz. **A kereszténység a zsidóknak adott ígéretek beteljesülése**, ahol a pogányok üdvösségéről is bőven szó esik!

1.1. A küldetés

A Lukácsi kettős mű (evangéliuma + ApCsel) két darabja között átfedés: Lk utolsó, 24. fejezetének vége (44-53. vers) és az ApCsel eleje (1,4-14) ugyanazokat az eseményeket mondja el, **kicsit más** súlyponttal:

- **Jézus missziós küldetést ad a Szentlélek ígéretével > Jézus mennybemenetele > A tanítványok visszatérése Jeruzsálembe**
- Az ApCselben itt váltunk át Jézus **történetéről az apostolok történetére**
 - amely továbbra is a Jézus által kezdett mű beteljesítése
 - Az Ő Lelkének erejével és vezetésével

Lukács evangéliumának lezárása (Lk 24,44-53)

Aztán így szólt hozzájuk: „Ezeket mondtam nektek, amikor még veletek voltam, hogy be kell teljesednie mindannak, amit rólam Mózes törvényében, a prófétákban és a zsoltárokból írtak.” Ekkor megnyitotta értelmüket, hogy megértsék az Írásokat, s így folytatta: „Meg van írva, hogy a Messiásnak szenvednie kell, és harmadnap fel kell támadnia a halálból. Nevében megtérést és bűnbocsánatot kell hirdetni minden népnek Jeruzsálemtől kezdve. Ti tanúi vagytok ezeknek. Én meg kiárasztom rátok Atyám ígéretét. Maradjatok a városban, míg fel nem öltitek a magasságból való erőt.”

Ezután kivezette őket Betánia közelébe, és kezét kitérve megáldotta őket. Áldás közben megvált tőlük, és fölemelkedett az égbe. Leborulva imádták, aztán nagy örömmel visszatértek Jeruzsálembe. Mindig a templomban voltak, és dicsőítették az Istent.

A küldetés betöltésének három előfeltétele

- 1. Értsék az Írásokat összefüggéseiben** > Az Ószövetség egésze egy monumentális jövendölés az eljövendő Messiásról, telve próféciákkal
 - **Minden beteljesedett, amit benne megírtak** Mózes Törvényétől kezdve (Torah, az 5 könyv), a Prófétákban (Növiim, 4+12 könyv) és a Zsoltárokból (Töhillim, a harmadik gyűjtemény, a Kötúvim egyik legfontosabb könyve)
 - **Kinyilatkoztatott igazságot kell hirdetniük Isten szava alapján**, ezért **„megnyitja értelmüket, hogy megértsék az írásokat”** > Aquinói Szt. Tamás: „gratia infusa” > belénk öntött kegyelem
- 2. „Ti tanúi vagytok ezeknek”** > **Tanúknak kell hirdetniük az igazságot:** A Feltámadott tanúi
- 3. Fel kell öltetniük „a magasságból való erőt”, „az Atya ígéretét”** > A Szentlelket

A küldetés Lukács evangéliuma szerint

„Meg van írva, hogy a Messiásnak szenvednie kell, és harmadnap fel kell támadnia a halálból. Nevében megtérést és bűnbocsánatot kell hirdetni minden népnek Jeruzsálemtől kezdve.” (Lk 24,46)

- **Az igazság kihirdetése megtérésre/bűnbánatra hívással** > Jézus személye, megváltó halála és feltámadása van a középpontban, megtérésre hívással együtt > „Nevében” a hit által bűnbocsánatot nyerhetünk. Ha nem ez van a középpontban, az Egyház igehirdetése gyümölcstelen lesz! (Vö. 1Kor 1,18-25; 1Kor 2,1-5)
- **Hihetőség: „Meg van írva”** > **minden beteljesedett**, amit évszázadokon át előre jövendöltek róla! És a legfőbb érv: Feltámadását, amely a leghatalmasabb módon igazolja őt, szemtanúk hirdetik!
- **„Minden népnek Jeruzsálemtől kezdve”**: A teljesség igényével > Minden nép, minden kultúra, minden vallás minden emberének erre a bűnbocsánatra, erre az üdvösségre van szüksége! (Vö. Jn 14,6; Apcsel 4,12)

Az Apostolok cselekedeteinek kezdete (1,4-12)

4Egyszer, amikor együtt evett velük, megparancsolta nekik, hogy ne hagyják el Jeruzsálemet, hanem **várjanak az Atya ígéretére**, „amelyről - úgymond - tőlem hallottatok: 5Mert János csak vízzel keresztelt, de **ti néhány nap múlva a Szentlélekkel fogtok megkeresztelkedni.**”

6Az egybegyűltek erre megkérdezték: „Uram, mostanában állítod helyre Izrael országát?” 7„Nem tartozik rátok - felelte -, hogy ismerjétek az időpontokat és a körülményeket. Ezeket az Atya szabta meg saját hatalmában.

8De **megkapjátok a Szentlélek rátok szálló erejét**, és **tanúim lesztek Jeruzsálemben s egész Júdeában és Szamáriában, sőt egészen a föld végső határáig.**”

9Azután, hogy ezeket mondta, a szemük láttára fölemelkedett, és felhő takarta el szemük elől.

10Amint merőn nézték, hogyan emelkedik az égbe, egyszerre két férfi termett mellettük fehér ruhába öltözve. 11Ezt mondták nekik: „Galileai férfiak! **Mit álltok itt égre emelt tekintettel?** Ez a Jézus, aki tőletek az égbe vétetett, **úgy jön el ismét, amint szemetek láttára a mennybe ment.**”

12Erre az Olajfákról elnevezett hegyről, amely Jeruzsálemtől egy szombatnapi járásra van, **visszatértek Jeruzsálembe.** 13Amint megérkeztek, **fölmentek az emeleti terembe**, ahol együtt szoktak lenni: **Péter és János, Jakab és András, Fülöp és Tamás, Bertalan és Máté, Alfeus fia, Jakab, a buzgó Simon és Jakab testvére, Júdás.** 14Mindannyian egy szívvel, egy lélekkel állhatatosan imádkoztak az asszonyokkal, Máriával, Jézus anyjával és testvéreivel együtt.

Küldetés, pontosításokkal: a Szentlélek még fontosabb szerepe

- **4-5. vers:** „Várjanak” Még várakozni, készülni, imádkozni kell! > fontos az emberi közreműködés!
- **„Szentlélekben fogtok megkeresztelkedni”** > „Szentlélekbe fogtok alámerülni” > Teljesen és csordultig telve lesztek a Szentlélekkel > Hasonlóak lesztek Jézushoz, aki a Felkent (Masiah, Krisztosz), a Lélek teljességének hordozója! (Vö. Lk 3,21 > Lk 4,1 > Lk 4,18-19)
- **6-7. vers:** A tanítványok közbevető kérdése megmutatja, hogy ők még egy szűkebb, politikai és Izrael-központú paradigmában vannak! Jézus pedig a világ megváltásáról beszél!

Küldetés pontosításokkal: menetrend és beteljesülés

- 8. vers: A misszió pontos menetrendjét adja a Pünkösöd után: Jeruzsálem > Júdea > Szamária > a föld végső határa! Erről a folyamatról szól az Apcsel!
- Igazából nem az apostolok cselekedetei, hanem az Ige útja táguló körökben „a föld végső határáig” > Cipruson, Kisázsian, Hellaszon át Rómába, a világbirodalom szívébe!
- Jézus igazat mondott! Ahogy Pál megérkezik Rómába, a könyv véget is ér! Péter és Pál története is hiányos, mindketten tovább élnek és szolgálnak, de ez már nincs benne!
- Jézus Igéje elérte az áttörést: a távoleső provinciában történt események követői fellépnek a világtörténelem színpadára. Az Ige elkezdí átalakító munkáját Rómában, a helyi zsidóság, sőt a császári testőrség és az udvarhoz tartozó emberek körében is:

„Köszönt titeket valamennyi szent, főképp a császár házából valók!” (Fil 4,22)

I. A jeruzsálemi ősegyház élete (Apcsel 1,1-5,42)

- Szorosabban véve itt kezdődik (1,13) az első rész, ahol az Egyház „magára marad”.
- Lukács az apostolok névsorával kezd, Péter az első > Isten országának, „templomának” alapkövei (vö. Ef 1,20)
- Az emeleti teremben, az utolsó vacsora helyszínén *„mindannyian egy szívvel, egy lélekkel állhatatosan imádkoztak az asszonyokkal, Máriával, Jézus anyjával és testvéreivel együtt.”* > Mária jelenléte hangsúlyos. „Testvérei” = rokonai
- Imádságos készülődés a Pünkösöd bekövetkeztére. Ami a tulajdonképpeni kezdet lesz. Még nincs Szentlélek, tehát még misszió sincs!

Ma is ez a feladat

„Ahogyan az apostolok Krisztus mennybemenetele után, úgy kell az Egyháznak egybegyűlnie az utolsó vacsora termében „Máriával, Jézus anyjával” (ApCsel 1,14), hogy kisdje a Szentlelket, erőt és bátorságot kapjon a missziós feladatokra. Minket is meg kell változtatnia és vezetnie kell a Léleknek, még jobban, mint az apostolokat.”

Szent II. János Pál pápa, Redemptoris Missio, 92. fejezet

Mátyás apostol megválasztása (1,15-26)

- A pünkösti „robbanás” előtt még egy intézményi, adminisztratív lépés: Az apostoli testület létszámának kiegészítése 12 főre > Izrael 12 ősatyjának (Jákob fiai), a tőlük származó 12 törzs mintájára > Isten új népét hoz létre azokból, akik hisznek a Messiásban!
- Péter amellet érvel, hogy Júdás bukását megjövendölte a Szentírás, és hogy helyére másik apostolt kell választani
- „Kell tehát, hogy azok közül, akik mindvégig velünk tartottak, amikor a mi Urunk, Jézus Krisztus közöttünk járt-kelt, kezdve János keresztségétől egészen mennybevétele napjáig, valaki **velünk együtt tanúskodjék feltámadásáról.**” (ApCsel 1,21-22)
- Apostol: Hivatalos, hiteles és különlegesen felkent tanú.
- Két jelölt, Barnabás és Mátyás közül imádság után sorsvetéssel döntenek, az utóbbi javára! (A orvetés az Ószövetségben előfordul, ott is ritka; az ÚSZ.-ben soha többé nincs nyoma).

A BIBLIA VILÁGA

Apostolok cselekedetei, III. rész

I. A jeruzsálemi ősegyház élete (Apcsel 1,1-5,42)

- Szorosabban véve itt, Jézus mennybemenetele után kezdődik (1,13) az első rész, ahol az Egyház „magára marad”.
- Lukács az apostolok névsorával kezd, Péter az első > Isten országának, „templomának” alapkövei (vö. Ef 1,20)
- Az emeleti teremben, az utolsó vacsora helyszínén *„mindannyian egy szívvel, egy lélekkel állhatatosan imádkoztak az asszonyokkal, Máriával, Jézus anyjával és testvéreivel együtt.”* > Mária jelenléte hangsúlyos. „Testvérei” = rokonai
- Imádságos készülődés a Pünkösöd bekövetkeztére. Ami a tulajdonképpeni kezdet lesz. Még nincs Szentlélek, tehát még misszió sincs!

Ma is ez a feladat

„Ahogyan az apostolok Krisztus mennybemenetele után, úgy kell az Egyháznak egybegyűlnie az utolsó vacsora termében „Máriával, Jézus anyjával” (ApCsel 1,14), hogy kisdje a Szentlelket, erőt és bátorságot kapjon a missziós feladatokra. Minket is meg kell változtatnia és vezetnie kell a Léleknek, még jobban, mint az apostolokat.”

Szent II. János Pál pápa, Redemptoris Missio, 92. fejezet

Mátyás apostol megválasztása (1,15-26)

- A pünkösdi „robbanás” előtt még egy intézményi, adminisztratív lépés: Az apostoli testület létszámának kiegészítése 12 főre > Izrael 12 ősatyjának (Jákob fiai), a tőlük származó 12 törzs mintájára > Isten új népet hoz létre azokból, akik hisznek a Messiásban!
- Péter amellet érvel, hogy Júdás bukását megjövendölte a Szentírás, és hogy helyére másik apostolt kell választani:

*„Kell tehát, hogy azok közül, akik mindvégig velünk tartottak, amikor a mi Urunk, Jézus Krisztus közöttünk járt-kelt, kezdve János keresztségétől egészen mennybevétele napjáig, valaki **velünk együtt tanúskodjék feltámadásáról.**” (ApCsel 1,21-22)*

- Apostol (gör. ,küldött’): Hiteles (hivatalos) és különlegesen felkent tanú.
- Két jelölt, Barnabás és Mátyás közül imádság után sorsvetéssel döntenek, az utóbbi javára! (A sorsvetés az Ószövetségben előfordul, ott is ritka; az ÚSZ.-ben soha többé nincs nyoma).

Pünkösöd - Előzmények

- Mit / Kit várnak? Ahogyan Jézus beharangozta az 1. fej.-ben:
„Egyszer, amikor együtt evett velük, megparancsolta nekik, hogy ne hagyják el Jeruzsálemet, hanem várjanak az Atya ígéretére, „amelyről – úgymond – tőlem hallottatok.”
„Az Atya Ígérete” > AZ AJÁNDÉK, a legfontosabb, amit a földön kaphatunk. Az ígéret már régen felhangzott a próféták ajkán > A végső korszakban, az üdvösség idején a Szentlélekkel felkent Messiás békés és virágzó országot-világot teremt:

A Lélek ígérete > Izajás: Megújul a világ!

⁴Mondjátok a csüggedt szívűeknek: „Bátorság! Ne féljetek! Nézzétek, eljön Istenetek, eljön, hogy bosszút álljon és megfizessen. Maga az Isten jön el, hogy szabadulást hozzon nektek.” ⁵Akkor megnyílik a vakok szeme, s a süketek füle hallani fog. ⁶Ugrándozik majd a sánta, mint a szarvas, és a némák nyelve ujjongva ujjong. Mert vizek fakadnak a pusztában, folyóvizek a sivatagban. ⁷A száraz vidék tóvá változik, a szomjas föld vizek forrásává. A sakálok egykori lakóhelyén zöldellő fű és nád terem... ⁸És egy tiszta út vezet majd át rajta, úgy fogják hívni: a szentek útja. Tisztátalan nem léphet rá, sem a balgák nem bolyongnak rajta. ⁹Nem lesz ott oroszlán, más ragadozó sem jár arra; a megváltottak vándorolnak rajta, ¹⁰akiknek az Úr szabadulást szerzett, azok térnek vissza rajta. Éneket zengve érnek a Sionra, s örök boldogságot tükröz az arcuk. Öröm és ujjongás jár a nyomukban, mert fájdalom és siralom nem lesz többé.” (Iz 35,4-10).

- Mindez a Messiás szolgálata által (Iz 61,1-4), aki elhozza az Úr Lelkének megújító erejét a földre úgy, ahogy előtte nem volt jelen!
- Isten örök országát kezdi el munkálni, már most > Csak az megy át oda, aki itt befogadta a Lélek zsengetjét, foglalóját, akin ott van pecsétje! (Vö. Róm 8,23; 2Kor 1,22 és Ef 1,14)

A Lélek ígérete

Ezékiel: Istennel egyesül a szív!

²⁵Akkor majd **tiszta vizet hintek rátok, hogy megtisztuljatok** minden tisztátalanságtól, s minden bálványtól megtisztítalak benneteket. ²⁶**Új szívet** adok nektek és új lelket oltok belétek, kiveszem testetekből a kőszívet és hússzívet adok nektek. ²⁷**Az én lelkemet oltom belétek és gondoskodom róla, hogy parancsaim szerint éljete**k és szemetek előtt **tartsátok törvényeimet** és hozzájuk igazodjatok. (Ez 36,25-27.)

- Teljes megtisztulás, erő a bűnbánathoz > a Krisztus-i keresztség hatásai
- Új szív: új egzisztencia, újjászületés Isten kegyelméből
- „Az én lelkemet oltom belétek”: Teljes egyesülés Istennel! > Az Ígéret, az Ajándék!
- A Törvény bensővé válik és isteni erőt kapunk megtartásához!
- Pünkösöd eredetileg a sínai Törvényadás és az aratás ünnepe volt > Mindkettő itt teljeseedik be: A Törvény bensővé válik, az szívet pedig „betakarítják”: Megnyugszik Istenben!

Előzmények

Jézus tanítása > tűz, vízforrás, folyam

A prófétákra támaszkodva sokat beszél a Szentlélekről:

- **Megtisztító tűz** > Isten jelenléte, amellyel megszentel és egyesít önmagával: Ő az, aki „Szentlélekbe és tűzbe merít alá” („Szentlélekkel és tűzzel kereszttel”) > Mt 3,11; Lk 3,16
- **Örök életre szökellő vízforrás bennünk** > aki ebből iszik soha nem szomjazik (Jn 4,14)
- **Élő víz folyama** > Aki hisz énbenem, ahogy az Írás mondta, annak belsejéből élő víz folyamai ömlenek. (Jn 7,38 vö. Ez 47, Jel 22)
János hozzáteszi: még csak ígéret volt, „a Lélek ugyanis még nem jött el” (a földön)

³⁹*Ezt a Lélekről mondta, amelyben a benne hívők részesülnek. A Lélek ugyanis még nem jött el, mert még nem dicsőült meg Jézus. (Jn 7,39)*

Jézus tanítása: Újjászületés Lelke, zúgó szél

„Bizony, bizony mondom nektek: Aki nem vízből és Szentlélekből születik, az nem megy be az Isten országába. Ami a testből születik, az test, ami a lélekből születik, az lélek. Ne csodálkozz azon, hogy azt mondtam: újjá kell születnetek. A szél ott fúj, ahol akar, hallod zúgását, de nem tudod, honnan jön és hová megy. Így van vele mindenki, aki a Lélekből született.” (Jn 3,5.7-8)

- **Újjászületést hoz:** magasabb egzisztenciális szintre, isteni életre emel! Ez a hivatásunk, különben nem jutunk üdvösségre...
 - Jézus „nekünk ajándékozta az **értékes és rendkívül nagy ígéreteket**, hogy **általuk részeseivé legyetek az isteni természetnek**, és megmeneküljete a világban uralkodó vágyak okozta romlottságtól.” (2Pét 1,4)
- **Zúgó szél:** Hatalmas erejű, elsodor, Isten hatalommal akarja vezetni, irányítani az életünket!

Jézus tanítása: a Vigasztaló

- **A Vigasztaló:** „Vigasztaló pedig, a Szentlélek, akit az Atya küld az én nevemben, megtanít majd titeket mindenre, és eszetekbe juttat mindent, amit mondtam nektek.” (Jn 14,25-26) ...
 - Az Atyától és a Fiútól származik > megtanít majd mindenre: Örök ígéret az Egyháznak > tévedhetetlenség, tanfejlődés
 - „Jobb nektek, ha elmegyek, mert ha nem megyek el, nem jön el hozzátok a Vigasztaló”! (Jn 16,7) > „Jobb”, mint Jézus > Mindenkiel személyesen foglalkozik! > Jézus Lelke és az Atya Leleke
 - A bűnbánat Lelke, felfedi a teljes igazságot Jézusról (Jn 16,8-12)

Jézus tanítása: az Igazság Lelke

¹²Még sok mondanivalóm volna, de nem vagytok hozzá elég erősek. ¹³Hanem amikor eljön az Igazság Lelke, **ő majd elvezet benneteket a teljes igazságra.** Nem magától fog beszélni, hanem azt mondja el, amit hall, és **a jövődőt fogja hirdetni nektek.** ¹⁴**Megdicsőít engem,** mert az enyémből kapja, amit majd hirdet nektek. ¹⁵Minden, ami az Atyáé, az enyém is. Azért mondtam, hogy az enyémből kapja, amit majd hirdet nektek. (Jn 16,12-15)

- **Elvezet a teljes igazságra:** a hívő belső fejlődése, tanfejlődés
- **A jövődőt fogja hirdetni nektek:** próféta Lelke
- **Megdicsőít engem:** Jézusra mutat, a róla szól igazságot tárja fel, hirdetteti, ahogy Jézus az Apcsel 1-ben ígéri:

⁸A rátok lejövő Szentlélek azonban erővel tölt majd el benneteket, hogy tanúságot tegyetek rólam Jeruzsálemben és egész Júdeában, Szamariában, egészen a föld határáig.« (Apcsel 1,8)

A Pünkösöd leírása (Apcsel 2,1-13)

¹Amikor elérkezett pünkösöd napja, ugyanazon a helyen mindnyájan együtt voltak. ²Egyszerre olyan zúgás támadt az égből, mintha csak heves szélvész közeledett volna, és egészen betöltötte a házat, ahol ültek. ³Majd lángnyelvek jelentek meg nekik szétoszolva, és leereszkedtek mindegyikükre.

A kozmikus jelek (szél > zúgás, tűz) a Lélek természetére utalnak

- **SZÉL:** A héber RUAH és a görög PNEUMA alapjelentése is ,lehelet, szél' > innen a magyar ,lélek' (a lélegzetből), ,szellem' (a szél szótőből). Az ember teremtetésekor Isten a saját szellemét leheli belé, így kelti életre (Ter 2,7). Akkor még csak „nefes”, élő lélek lesz. Addig alvó szelleme (pneuma) most születik újjá Isten Pneumája által.
- A Sínai törvényadáskor félelmetes, zengő hang és tűz borítja be a hegyet (Kiv 19,16-24) > Itt is megvan > Isten jelenléte és törvénye az emberi szívbe kerül! Az ember újjászületik isteni életre! (vö. Jn 3. fejelet)

Tűz - Folyó

TŰZ: Isten intenzív élete, jelenléte, ereje, szentsége ereszkedik le rájuk.

- Az ítélet tüze is > már most, a bennem lévő bűn felett > megtisztít. De ha a végsőig lázadó a szívem: az ítéletkor ez a tűz elpusztít.
- Mindegyikükre külön ereszkedik le: Az egyetlen Lélek személyre szabottan foglakozik velünk, és ad személyre szabott karizmákat (ajándékokat)
- Ugyanakkor ő kezeskedik a hívők és az ajándékok egységéért is. (Vö. 1Kor 12. fejezet)
- A folyó, folyam képe sem hiányzik > Az Isten mennyei trónjából „tűzfolyam fakad és árad ki”! (Dániel 10.)

A nyelvcsoda (Apcsel 2,4-13)

⁴Mindannyiukat eltöltötte a Szentlélek, és különböző nyelveken kezdtek beszélni, úgy, ahogy a Lélek szólásra indította őket. ⁵Ez idő tájt vallásos férfiak tartózkodtak Jeruzsálemben, az ég alatt minden népből. ⁶Amikor ez a zúgás támadt, nagy tömeg verődött össze. Nagy volt a megdöbbenés, mert mindenki a saját nyelvén hallotta, amint beszéltek. ⁷Nagy meglepetésükben csodálkozva kérdezgették: „Hát nem mind galileaiak, akik ott beszélnek? ⁸**Hogyan hallja hát őket mindegyikünk a saját anyanyelvén?** ⁹Mi pártusok, médek, elamiták és Mezopotámiának, Júdeának, Kappadóciának, Pontusznak, Ázsiának, ¹⁰Frígiának, Pamfíliának, Egyiptomnak és Líbia Cirene körüli részének lakói, a Rómából való zarándokok, zsidók és prozeliták, ¹¹krétaiak és arabok: **halljuk, hogy a mi nyelvünkön hirdetik Isten nagy tetteit.** ¹²Csodálkoztak, és ezt kérdezgették egymástól: „Mi lehet ez?” ¹³Mások gúnyosan megjegyezték: „Teleítették magukat édes borral.” (Apcsel 2,4-13)

Az Egyház születése

- Sínai Törvényadás: Fontos zsidó magyarázat > Hetven lángnyelv szállt le, mert 70 népe volt a világnak > A lángnyelvek minden nyelven kihirdették a Tízparancsolatot, de népek nem fogadták el, így a lángnyelvek visszatértek a mennybe. (Székely J., Az Újszövetség teológiája, 143.)
- Most jön el újból: az Egyház minden nyelven kihirdeti Isten akaratát > Most meghallják a népek képviselői és befogadják!
- Az új szövetség alapján Istennek új népe jön létre a Krisztusban hívő zsidókból és pogányokból, akikben hisznek Jézusban és akikben Isten Lelke lakik! > A Lélek biztosítja a sokfélék egységét is = Egyház!
- Pünkösd az Egyház születésnapja!

A BIBLIA VILÁGA

Apostolok cselekedetei IV.

A Pünkösöd leírása (Apcsel 2,1-13)

¹Amikor elérkezett pünkösöd napja, ugyanazon a helyen mindnyájan együtt voltak. ²Egyszerre olyan zúgás támadt az égből, mintha csak heves szélvész közeledett volna, és egészen betöltötte a házat, ahol ültek. ³Majd lángnyelvek jelentek meg nekik szétoszolva, és leereszkedtek mindegyikükre.

A kozmikus jelek (szél > zúgás, tűz) a Lélek természetére utalnak

- **SZÉL:** A héber RUAH és a görög PNEUMA alapjelentése is ,lehelet, szél' > innen a magyar ,lélek' (a lélegzetből), ,szellem' (a szél szótőből). Az ember teremtetésekor Isten a saját szellemét leheli belé, így kelti életre (Ter 2,7). Akkor még csak „nefes”, élő lélek lesz. Addig alvó szelleme (pneuma) most születik újjá Isten Pneumája által.
- A Sínai törvényadáskor félelmetes, zengő hang és tűz borítja be a hegyet (Kiv 19,16-24) > Itt is megvan > Isten jelenléte és törvénye az emberi szívbe kerül! Az ember újjászületik isteni életre! (vö. Jn 3. fejelet)

Tűz - Folyó

TŰZ: Isten intenzív élete, jelenléte, ereje, szentsége ereszkedik le rájuk.

- Az ítélet tüze is > már most, a bennem lévő bűn felett > megtisztít. De ha a végsőig lázadó a szívem: az ítéletkor ez a tűz elpusztít.
- Mindegyikükre külön ereszkedik le: Az egyetlen Lélek személyre szabottan foglalkozik velünk, és ad személyre szabott karizmákat (ajándékokat)
- Ugyanakkor ő kezeskedik a hívők és az ajándékok egységéért is. (Vö. 1Kor 12. fejezet)
- A folyó, folyam képe sem hiányzik > Az Isten mennyei trónjából „tűzfolyam fakad és árad ki”! (Dániel 10.)

A nyelvcsoda (Apcsel 2,4-13)

⁴Mindannyiukat eltöltötte a Szentlélek, és különböző nyelveken kezdtek beszélni, úgy, ahogy a Lélek szólásra indította őket. ⁵Ez idő tájt vallásos férfiak tartózkodtak Jeruzsálemben, az ég alatt minden népből. ⁶Amikor ez a zúgás támadt, nagy tömeg verődött össze. Nagy volt a megdöbbenés, mert mindenki a saját nyelvén hallotta, amint beszéltek. ⁷Nagy meglepetésükben csodálkozva kérdezgették: „Hát nem mind galileaiak, akik ott beszélnek? ⁸Hogyan hallja hát őket mindegyikünk a saját anyanyelvén? ⁹Mi pártusok, médek, elamiták és Mezopotámiának, Júdeának, Kappadóciának, Pontusznak, Ázsiának, ¹⁰Frígiának, Pamfíliának, Egyiptomnak és Líbia Cirene körüli részének lakói, a Rómából való zarándokok, zsidók és prozeliták, ¹¹krétaiak és arabok: halljuk, hogy a mi nyelvünkön hirdetik Isten nagy tetteit.” ¹²Csodálkoztak, és ezt kérdezgették egymástól: „Mi lehet ez?” ¹³Mások gúnyosan megjegyezték: „Teleítették magukat édes borral.” (Apcsel 2,4-13)

Az Egyház születése

- Sínai Törvényadás: Fontos zsidó magyarázat > Hetven lángnyelv szállt le, mert 70 népe volt a világnak > A lángnyelvek minden nyelven kihirdették a Tízparancsolatot, de népek nem fogadták el, így a lángnyelvek visszatértek a mennybe. (Székely J., Az Újszövetség teológiája, 143.)
- Most jön el újból: az Egyház minden nyelven kihirdeti Isten akaratát > Most meghallják a népek képviselői és befogadják!
- Az új szövetség alapján Istennek új népe jön létre a Krisztusban hívő zsidókból és pogányokból, akikben hisznek Jézusban és akikben Isten Lelke lakik! > A Lélek biztosítja a sokfélék egységét is = Egyház!
- Pünkösd az Egyház születésnapja!

Péter pünkösdi beszéde (Apcsel 2,14-41)

- A beszéd hatása frenetikus: a nyelvekkel kapcsolatos csoda nyilvánvaló!

Csodálkoztak, és ezt kérdezgették egymástól: „Mi lehet ez?”¹³Mások gúnyosan megjegyezték: „Teleítették magukat édes borral.” (Apcsel 2,12-13)

- Péter, mint az apostolok vezetője védekező-magyarázó beszédbe kezd. A világtörténelem első keresztény igehirdetése az első pápától > Normatív ererjű mindörökre! Vajon mit hirdet?

I. rész: Az esemény közvetlen magyarázata > A Lélek eljövetele Joel jövendölése szerint (Apcsel 2,14-21)

II. rész: A Lélek kiáradását lehetővé tevő események: Jézus halála, feltámadása, mennybemenetele, megdicsőülése: Ő küldi el a Szentleleket (2,22-35)

III. rész: A beszéd hatása, megtérésre hívás, háromezer ember

I. rész: Közvetlen magyarázat (2,14-21)

¹⁴Péter a többi tizeneggyel előlépett, és zengő hangon beszédet intézett hozzájuk: „Zsidó férfiak és Jeruzsálem lakói mindnyájan! Vegyétek tudomásul és hallgassátok meg szavamat!

- 53 nappal ezelőtt még megtagadja Jézust > Most bátran megvallja! > A Lélek első hatása

¹⁵Nem részegek ezek, amint vélitek, hisz a napnak még csak a harmadik órájában vagyunk, ¹⁶hanem ez az, amiről Joel) próféta szólt (Joel 2,28-32) : ¹⁷A végső napokban – mondja Isten – kiárasztok Lelkemből minden testre. Fiaitok és lányaitok **prófétálni** fognak, az ifjak **látomásokat** látnak, az öregek **álmokat** álmodnak. ¹⁸Még szolgálaimra és szolgálóimra is kiárasztom Lelkemet ezekben a napokban, és profétálni fognak.

- Isten minden rendű és rangú emberrel (ifjak, vének, nők, rabszolgák) életközösségre akar lépni (új szövetség). Mindenkit be akar vonni az üdvözítés művébe karizmák adományozásával

¹⁹Csodákat teszek fenn az égben, és jeleket adok lenn a földön: vért, tüzet és gomolygó füstöt. ²⁰A nap elsötétül, a hold vérbe borul, mielőtt eljön az Urnak nagy és nyilvánvaló napja. ²¹Aki segítségül hívja az Úr nevét, üdvözülni fog.

- A Lélek kiárasztása a „végső napokat” készíti elő > az utolsó üdvtörténeti korszak, amely a II. eljövételig tart. Az emberek meghívása > a hívők megtisztítása a Lélek által > A végső „aratás”

• Megpróbáltatások ideje, de az Úr nyábjába vetett bűt által > üdvösség

II. Háttér: a Krisztus-esemény

Izraelita férfiak! Halljátok meg szavamat! A názáreti Jézust az **Isten igazolta** előttetek **a hatalmas csodákkal és jelekkel**, amelyeket – amint tudjátok – általa vitt végbe köztetek. ²³Ezt az embert az Isten elhatározott terve szerint **kiszolgáltattátok, és gonosz kezek által keresztre feszítve elveszejtettétek.** ²⁴Az Isten azonban feloldotta a halál bilincseit és **feltámasztotta**. Lehetetlen is volt, hogy a halál fogva tartsa, ²⁵hisz Dávid mondja róla: *„Szemem előtt az Úr mindenkor, ő áll jobbomon, hogy meg ne inogjak.* ²⁶*Örül hát szívem és nyelvem énekel, sőt testem is reményben nyugszik el.* ²⁷*Mert nem hagyod a lelkem az alvilágban, nem engeded, hogy rothadás érje Szentedet.* ²⁸*Az élet útját mutattad meg nekem, és örömmel töltesz el színed előtt.*’ (Zsolt 16,8-11) ²⁹Testvérek, férfiak! Hadd mondjam el nektek **Dávid** pátriárkáról nyíltan, hogy meghalt és eltemették, sírja mind a mai napig itt van köztünk. ³⁰Mivel azonban **próféta** volt, és tudta, hogy az **Isten esküvel is megerősítve ígéretet tett: az ő ágyékának gyümölcséből ültet majd valakit trónjára (2Sám 7,12),** ³¹**előrelátva beszélt Krisztus feltámadásáról**, hogy sem nem marad az alvilágban, sem testét nem éri rothadás. ³²**Isten ezt a Jézust támasztotta fel, akinek mi mind tanúi vagyunk.** ³³Azután, hogy az Isten **jobbja fölmagasztalta, megkapta a Szentlélek ígéretét az Atyától, azt kiárasztotta, amint látjátok és halljátok.** ³⁴Mert Dávid nem ment fel az égbe, mégis ő mondja: Így szólt az Úr az én Uramhoz: *Ülj a jobbomra,* ³⁵*s ellenségeidet lábad elé teszem zsámolyul.* (Zsolt 110,1) ³⁶Tudja meg hát Izrael egész háza teljes bizonyossággal, hogy az Isten azt a Jézust, akit ti keresztre feszítettetek, **Úrrá és Krisztussá tette!**”

- Dávid Fia az ő halála, feltámadása és megdicsőülése által megkapja és kiárasztja a megígért

III. A beszéd hatása > Megtérésre hívás > megkeresztelkedés (2,37-41)

³⁷E szavak szíven találták őket. Megkérdezték Pétert és a többi apostolt: „Mit tegyünk hát, emberek, testvérek?” ³⁸„Térjete meg – felelte Péter –, és keresztelkedjék meg mindegyiktek Jézus Krisztus nevében bűnei bocsánatára. Es megkapjátok a Szentlélek ajándékát. ³⁹Mert az ígéret nektek és fiaitoknak szól, meg azoknak, akiket – bár távol vannak – meghívott a mi Urunk, Istenünk.” ⁴⁰Még más egyéb szavakkal is bizonyította ezt, és buzdította őket: „Meneküljete ki ebből a romlott nemzedékből!” ⁴¹Akik megfogadták szavát, megkeresztelkedtek. Aznap mintegy háromezer lélek megtért.

- A megtérés lényege: Bűnbánat és hit Jézus Krisztus nevében, mint Úrban, Krisztusban, Megváltóban (Szótér) és Isten Fiában (Hüiosz Theosz)
- A keresztségben kifejezik e hitüket és új életre születnek > kimenekülve a romlott nemzedékből az eklészia = ,kihívottak közössége' tagjai lesznek
- Aznap háromezer lélek megtért: A megtérés a Szentlélek műve, közvetlen kegyelmi megvilágosítás. Gyorsan és tömegesen is történhet (ébredés)

A jeruzsálemi ősegyház alapértékei (2,42-47; 4,32-35; 5,12-16)

⁴²Állhatatosan kitartottak az *apostolok tanításában* és *közösségében*, a *kenyértörésben* és az *imádságban*.

- Az Egyház fő jellemzői:

1. *Az apostolok tanítása*: Abszolút apostoli tekintély alatt
2. *Közössége*: A Krisztushívő megkereszteltek közössége apostoli irányítás alatt
3. *Kenyértörés*: Eucharisztia vétele (Krisztus Szent Teste és vére) > akkor még naponta, házanként, rendes étkezés (agapé) keretében
4. *Imádság*: Állandó kapcsolat a Feltámadottal, a Szentháromsággal! „Állhatatosan, egy szívvel lélekkel voltak a templomban” (46.v) > Tartják az Ósz-i formát is, hiszik, hogy a Messiás hite a judaizmuson belül teljesedik ki.

„*Dicsérték Istent és kedvelte őket az egész nép*”(47a) > Imádságos, dinamikus, reményt sugárzó közösség > naponta csatlakoznak hozzájuk és kérvényezik

A jeruzsálemi ősegyház alapértékei: karizmatikus dimenzió, teljes testvériség

5. **A karizmatikus dimenzió jelen van:** ⁴³*”Félelem fogott el mindenkit, mert az apostolok révén sok csoda és jel történt Jeruzsálemben.” (2,43)*

- Ugyanazokat a csodákat viszik végbe, mint Jézus > Isten országa, a messiási kor itt van, itt maradt! A Messiás mennyből uralkodik és majd eljön!
- ¹⁵*Még a betegeket is kivitték az utcára, hordágyra fektették őket, hogy ha Péter arra megy, legalább az árnyéka érje egyiket-másikat. ¹⁶Sőt még a Jeruzsálemhez közel eső városok népe is odajött, hozták a betegeket, a tisztátalan szellemektől gyötörteket, s ezek mind meggyógyultak. (5,15-16)*

6. **Teljes testvériség, teljes szolidaritás: vagyonközösség**

„Mindazok pedig, akik hittek, együtt voltak és mindenük közös volt. Vagyonukat és javaikat eladták, szétosztották mindenkinek, ahogyan éppen szüksége volt rá.” (2,44-45)

³⁴*Nem akadt köztük szűkölködő, mert akinek földje vagy háza volt, eladta, és az érte kapott pénzt elhozta, ³⁵és az apostolok lába elé tette. (5,34-35)*

A jeruzsálemi ősegyház alapértékei: a vagyonközösség okai

A vagyonközösség okai:

- Önkéntes, belső ösztönzésből indul ki: Krisztus Lelke van bennük, aki életét-mindenét adta az emberekért > Ők is oda akarják adni mindenüket testvéreikért (a Szeretet Lelke, 2Tim 1,7)
- A Krisztusban való testvériség, egység ajándéka erősebb a vérrokon kötéleknél is!
- Közeli eljövotelt vártak > a földi dolgok elvesztették jelentőségüket (a modell nem sokáig működött így, nem volt bevétel...)

Ellenpont: Ananiás és Szafira esete (5,1-11) > Azt mondják, mindenüket odaadták, de egy részét eltitkolták és hazudtak róla az apostoloknak. Mivel a felajánlás önkéntes volt, „a Szentléleknek hazudnak”, mindketten a helyszínen meghalnak. > Isten nem tűri a hazugságot és a képmutatást az új, messiási közösségben!

A jeruzsálemi ősegyház alapértékei: Folyamatos misszió

7. Folyamatos misszió:

47Dicsőítették az Istent, és az egész nép szerette őket. Az Úr pedig naponként növelte az üdvözültek számát ugyanott. (2,47)

7Az Úr szava terjedt, úgyhogy a tanítványok száma igen megnőtt Jeruzsálemben, még a papok közül is tömegesen hódoltak a hitnek. (6,7)

- Jelek, csodák: Isten itt van, igazolja beszédüket!
- Lelkesen imádkozó, dicsőítő nép: Bensőséges módon ismerik Istent! Az Ő Istenük örömet, erőt, gyógyulást ad!
- Teljes testvériség a vagyonközösségig: Ezek tényleg szeretik egymást! Valódi közösségben élnek!
- >> Kinek NE kellene ez?

A Biblia világa

Az apostolok cselekedetei V.

Az Egyház Pünkösd után: a jeruzsálemi ősegyház alapértékei (2,42-47; 4,32-35; 5,12-16)

⁴²Állhatatosan kitartottak az *apostolok tanításában* és *közösségében*, a *kenyértörésben* és az *imádságban*.

- Az Egyház fő jellemzői:

1. *Az apostolok tanítása*: Abszolút apostoli tekintély alatt
2. *Közössége*: A Krisztushívő megkereszteltek közössége apostoli irányítás alatt
3. *Kenyértörés*: Eucharisztia vétele (Krisztus Szent Teste és vére) > akkor még naponta, házanként, rendes étkezés (agapé) keretében
4. *Imádság*: Állandó kapcsolat a Feltámadottal, a Szentháromsággal! „Állhatatosan, egy szívvel lélekkel voltak a templomban” (46.v) > Tartják az Ósz-i formát is, hiszik, hogy a Messiás hite a judaizmuson belül teljeseedik ki.

„*Dicsérték Istent és kedvelte őket az egész nép*”(47a) > Imádságos, dinamikus, reményt sugárzó közösség > naponta csatlakoznak hozzájuk és kérik őket.

A jeruzsálemi ősegyház alapértékei: karizmatikus dimenzió, teljes testvériség

5. **A karizmatikus dimenzió jelen van:** ⁴³*”Félelem fogott el mindenkit, mert az apostolok révén sok csoda és jel történt Jeruzsálemben.” (2,43)*

- Ugyanazokat a csodákat viszik végbe, mint Jézus > Isten országa, a messiási kor itt van, itt maradt! A Messiás mennyből uralkodik és majd eljön!
- ¹⁵*Még a betegeket is kivitték az utcára, hordágyra fektették őket, hogy ha Péter arra megy, legalább az árnyéka érje egyiket-másikat. ¹⁶Sőt még a Jeruzsálemhez közel eső városok népe is odajött, hozták a betegeket, a tisztátalan szellemektől gyötörteket, s ezek mind meggyógyultak. (5,15-16)*

6. **Teljes testvériség, teljes szolidaritás: vagyonközösség**

„Mindazok pedig, akik hittek, együtt voltak és mindenük közös volt. Vagyonukat és javaikat eladták, szétosztották mindenkinek, ahogyan éppen szüksége volt rá.” (2,44-45)

³⁴*Nem akadt köztük szűkölködő, mert akinek földje vagy háza volt, eladta, és az érte kapott pénzt elhozta, ³⁵és az apostolok lába elé tette. (5,34-35)*

A jeruzsálemi ősegyház alapértékei: a vagyonközösség okai

A vagyonközösség okai:

- Önkéntes, belső ösztönzésből indul ki: Krisztus Lelke van bennük, aki életét-mindenét adta az emberekért > Ők is oda akarják adni mindenüket testvéreikért (a Szeretet Lelke, 2Tim 1,7)
- A Krisztusban való testvériség, egység ajándéka erősebb a vérrokon kötéleknél is!
- Közeli eljövotelt vártak > a földi dolgok elvesztették jelentőségüket (a modell nem sokáig működött így, nem volt bevétel...)

Ellenpont: Ananiás és Szafira esete (5,1-11) > Azt mondják, mindenüket odaadták, de egy részét eltitkolták és hazudtak róla az apostoloknak. Mivel a felajánlás önkéntes volt, „a Szentléleknek hazudnak”, mindketten a helyszínen meghalnak. > Isten nem tűri a hazugságot és a képmutatást az új, messiási közösségben!

A jeruzsálemi ősegyház alapértékei: Folyamatos misszió

7. Folyamatos misszió:

47Dicsőítették az Istent, és az egész nép szerette őket. Az Úr pedig naponként növelte az üdvözültek számát ugyanott. (2,47)

7Az Úr szava terjedt, úgyhogy a tanítványok száma igen megnőtt Jeruzsálemben, még a papok közül is tömegesen hódoltak a hitnek. (6,7)

- Jelek, csodák: Isten itt van, igazolja beszédüket!
- Lelkesen imádkozó, dicsőítő nép: Bensőséges módon ismerik Istent! Az Ő Istenük örömet, erőt, gyógyulást ad!
- Teljes testvériség a vagyonközösségig: Ezek tényleg szeretik egymást! Valódi közösségben élnek!
- >> Kinek NE kellene ez?

Az üldözések kezdete (ApCsel 3,1-5,42)

- A látványos igehirdetői és gyógyító tevékenység azonnal kiváltja a Messiás ellenes ellenoldal fellépését > a status quo (a ,fennálló állapot'), a változatlanság hívei, saját hatalmi helyzetük bebetonozásával
- Két üldözési történet leírása (mindkettő főszereplője Péter és János) amelyekből az Egyház megerősödve kerül ki. Nem kötnek kompromisszumot!
- Az első kiváltó ok: Egy bénán született ember meggyógyítása (3,1-10) akit mindennap letettek koldulni a Templom Ékes kapujához. Péter és János a délutáni áldozatbemutató idején mennek fel. Alamizsnáért könyörög, de Péter ezt mondja neki:

Az első üldözési kör kiindulása: a béna koldus meggyógyítása az Ékes kapunál (ApCsel 3.)

- „Aranyom, ezüstöm nincs, de amim van, neked adom: A názáreti Jézus Krisztus nevében (állj fel és) járj!” ⁷Jobb kezénél fogva fölsegítette, mire annak nyomban erő szállt a lábába és a bokájába. ⁸Egy ugrással talpon volt, és tudott járni. Velük együtt bement a templomba, járkált, ugrándozott és dicsőítette az Istent. ⁹Az egész nép látta, hogy jár és dicsőíti az Istent. (ApCsel 3, 6b-9)
- A csoda miatt támadt érdeklődés alkalmat ad arra, hogy Péter megtartsa 2. beszédét az ApCselben...>

Péter második beszéde (ApCsel 3,11-14)

- Erre is egy csoda szolgáltat alkalmat, mint a pünkösdi beszédhez > A csoda magyarázata > A KARIZMA utat nyit a KÉRÜGMÁHOZ (az alapvető evangéliumot hirdető missziós beszéd) > ez pedig elvezeti az embereket a KOINONIÁBA (közösség, gyülekezet, Egyház)
- Ez a KE-KA-KO kör > e három elem dinamikus kapcsolata adja a misszió hatékonyságát
- Ez is klasszikus kérügmatis beszéd > kérügma, gör. ,hirdetés, kikiáltás' > Eredetileg császár „üdvhozó” rendelkezéseinek, tetteinek kihirdetése (pl. trónra lépése)
- Keresztény értelmezésben: A keresztény Örömhír, az evangélium legtömörebb, a hallgatókat megtérésre szólító megfogalmazása.
- Központjában Jézus személye és megváltó tettei > mindig megtérésre hív!

Péter második kérügmatis beszédének vázlata:

- 1. A csoda nem a mi erőnkől történt (12.v)
- 2. A Ti Istenetek az, „aki megdicsőítette a fiát, Jézust, akit ti kiszolgáltattatok és megtagadtatok Pilátus előtt... az élet szerzőjét megöltétek” (13.v) > A legfőbb bűn, ami miatt meg kell térni!
- 3. Isten azonban feltámasztotta a halálból, ennek mi tanúi vagyunk (15.v.)
- 4. Hittel segítségül hívtuk Jézus nevét, a tőle (benne) való hit visszaadta a béna épségét
- 5. Tartsatok hát bűnbánatot és térjete meg bűneitek bocsánatára (19.v)
- 6. Így eljön számotokra az áldás ideje (26. v.)
- Benne még: Bőséges ÓSZ-i bizonyítás > „minden próféta” előre hirdette Krisztusa szenvedését; Mózes meghirdette a Próféta érkezését; Sámuel és a többi próféta megjövendöli e napokat; Ábrahám szövetsége erre az újra mutat: „A te utódodban áldást nyer a föld minden népe”

A következmények: tömeges megtérés, elfogatás, bebörtönzés, tárgyalás

- Tömeges megtérés, aznap 5000 főre nő a gyülekezet férfi tagjainak száma (aznap kb. 1000 férfi tér meg)
- A papok, a templomőrség parancsnoka és a szaddúceuosok „rossz néven vették, hogy tanítják a népet és hirdetik Jézus példájával a halálból való feltámadást.”
- Bebörtönzés, másnap tárgyalás a főtanács, a Szancedrin előtt. A főpapok: Annás, Kaifás, János, Sándor + előljárók, vének (arisztokrata családok fejei), írástudók (farizeusok)
- Félelmetes hely: Ez az a bíróság, amely alig két hónapja halálra ítélte Jézust. Péter akkor annyira félt, hogy ő is itt végzi, hogy félelmében háromszor megtagadta Jézust. Most hogyan állnak helyt?

Szancedrin = Főtanács I.

- Izrael legfőbb vallási, bírói és közigazgatási vezető testülete. A rómaiak alatt is működött, de korlátozott hatáskörrel (halálos ítéletet nem hozhatott)
- Jézussal kapcsolatos állásfoglalásai: 1. Politikai bajkeverőt látnak benne, aki lázadás szításával elhozza Izrael végső pusztulását (Jn 11,47kk) 2. Irigységből adják át Pilátusnak, aki előtt a császár elleni lázadással vádolják (Mk 15,10; Jn 19,12) 3. A végső vád istenkáromlás: „Te vagy a Messiás, az Áldott Fia? - „Én vagyok” (Mk 14,61-62) > Megszegte a szombatot, Istent a saját atyjának nevezte és egyenlővé tette magát Vele (Jn 5,17-18)
- Jézus pere: hamis tanúkat bérelnek fel. Koncepációs per: már az elfogatásakor kész a halálos ítélet

Szancedrin II.

- A feltámadás első számú tanúi az asszonyok és a sír őrzésére kirendelt örök (Mt 28,4)
- Mielőtt az asszonyok odaértek az apostolokhoz, ezek már bejelentik a feltámadást a főpapoknak! A főpapok összehívják a Szancedrint:
- *„Azt határozták, hogy adnak egy csomó pénzt a katonáknak, ¹³és meghagyták nekik: „Mondjátok, hogy éjnek idején, amíg mi aludtunk, odajöttek a tanítványai és ellopták. ¹⁴Ha tudomást szerez róla a helytartó, majd megnyugtatjuk, és kimentünk benneteket.” ¹⁵Azok elfogadták a pénzt, és úgy jártak el, ahogy meghagyták nekik. Ez a szóbeszéd mind a mai napig elterjedt a zsidók közt.” (Mt 28,12-15)*
- Veszélyes és gátlástalan hatalom: Hazugság, megvesztegetés...
- A tények makacs figyelmen kívül hagyása

Péter és János először a főtanács előtt

- „Miféle hatalommal vagy kinek a nevében tettétek?” (ApCsel 4,7)
- „Péter a Szentlélekkel eltelve így válaszolt”:
- „...tudjátok meg mindannyian, ti és Izrael egész népe, hogy annak a názáreti Jézus Krisztusnak a nevében, akit ti keresztre feszítettetek, és akit az Isten feltámasztott a halálból. Az ő nevében áll itt előttetek egészségesen. ¹¹Ő az a kő, amelyet ti, az építők elvetettetek, mégis szegletkővé lett. ¹²Nincs üdvösség senki másban. Mert nem adatott más név az ég alatt az embereknek, amelyben üdvözülhetnénk.” (4,8.10-12)
- Érthetetlen bátorság! Vádolja a bíróságot! Utat mutat > Jézus egyetemes Üdvözítő
- Szancedrin: Érthetetlen makacsság! Most is tagadni akarják a tényeket, de nem tudják. Félnék a néptől, elengedik az apostolokat, de megfenyegetik őket és megtiltják nekik, hogy bárkinek beszéljenek Jézus nevében.

A Szanhedrin meghátrál; új pünkösöd

- Az apostolok válasza: „Ítéljétek meg magatok, helyes volna-e Isten előtt, hogy inkább rátok hallgassunk, mint az Istenre? ²⁰Mi nem hallgathatunk arról, amit láttunk és hallottunk.” ²¹Erre újra megfenyegették, aztán a népre való tekintettel szabadon bocsátották őket, mert semmi jogcímet nem találtak megbüntetésükre. (ApCsel 4,19-21)
- Hűnek kell maradnunk a valósághoz/igazsághoz. Az apostolok életüket adták ezért...
- Kiszabadulásuk után visszatérnek övéikhez, ahol egyetlen szövetségesükhöz, Istenhez fordulnak segítségért, hogy missziójukat betölthessék (Apcsel 4,23-31.). Isten válasza egy újabb pünkösöd („Jeruzsálemi kis pünkösöd”):
- ²⁹”És most, Uram, tekints fenyegetőzéseikre, és add meg szolgálóidnak, hogy teljes bátorsággal hirdessék szavadat. ³⁰Nyújtsd ki kezedet, hogy gyógyulások menjenek végbe, jelek és csodák történjenek szent szolgálóid, Jézus nevében.” ³¹Amíg így imádkoztak, megremegett a hely, ahol összegyűltek. Mindnyájukat eltöltötte a Szentlélek, és bátran hirdették az Isten szavát. (ApCsel 4,29-31.)

Az üldözés eredménye

- Egy hitében, Istennel való kapcsolatában megerősödő Egyház
- Nem árt nekik, hogy mind a zsidóság vezetői, mind a pogány világbirodalom elutasítja őket
- Nincs szükségük emberi támogatásra, pénzre, földi hatalom gyámkodására
- Az Egyháznak mindig jót tesz, ha nem a világban vagy befolyásos emberekben bízik, hanem Istenben, akivel az új szövetség, Jézus vére által szövetséges!

A Biblia világa

Az Apostolok cselekedetei VI.

Péter és János a főtanács előtt

- „Miféle hatalommal vagy kinek a nevében tettétek?” (ApCsel 4,7)
- „Péter a Szentlélekkel eltelve így válaszolt”:
- „...tudjátok meg mindannyian, ti és Izrael egész népe, hogy annak a názáreti Jézus Krisztusnak a nevében, akit ti keresztre feszítettetek, és akit az Isten feltámasztott a halálból. Az ő nevében áll itt előttetek egészségesen. ¹¹Ő az a kő, amelyet ti, az építők elvetettetek, mégis szegletkővé lett. ¹²Nincs üdvösség senki másban. Mert nem adatott más név az ég alatt az embereknek, amelyben üdvözülhetnénk.” (4,8.10-12)
- Érthetetlen bátorság! Vádolja a bíróságot! Utat mutat > Jézus egyetemes Üdvözítő
- Szancedrin: Érthetetlen makacsság! Most is tagadni akarják a tényeket, de nem tudják. Félnék a néptől, elengedik az apostolokat, de megfenyegetik őket és megtiltják nekik, hogy bárkinek beszéljenek Jézus nevében.

A Szanhedrin meghátrál; új pünkösöd

- Az apostolok válasza: „Ítéljétek meg magatok, helyes volna-e Isten előtt, hogy inkább rátok hallgassunk, mint az Istenre? ²⁰Mi nem hallgathatunk arról, amit láttunk és hallottunk.” ²¹Erre újra megfenyegették, aztán a népre való tekintettel szabadon bocsátották őket, mert semmi jogcímet nem találtak megbüntetésükre. (ApCsel 4,19-21)
- Hűnek kell maradnunk a valósághoz/igazsághoz. Az apostolok életüket adták ezért...
- Kiszabadulásuk után visszatérnek övéikhez, ahol egyetlen szövetségesükhöz, Istenhez fordulnak segítségért, hogy missziójukat betölthessék (Apcsel 4,23-31.). Isten válasza egy újabb pünkösöd („Jeruzsálemi kis pünkösöd”):
- ²⁹”És most, Uram, tekints fenyegetőzéseikre, és add meg szolgálidnak, hogy teljes bátorsággal hirdessék szavadat. ³⁰Nyújtsd ki kezedet, hogy gyógyulások menjenek végbe, jelek és csodák történjenek szent szolgád, Jézus nevében.” ³¹Amíg így imádkoztak, megremegett a hely, ahol összegyűltek. Mindnyájukat eltöltötte a Szentlélek, és bátran hirdették az Isten szavát. (ApCsel 4,29-31.)

Az üldözés eredménye

- Egy hitében, Istennel való kapcsolatában megerősödő Egyház
- Nem árt nekik, hogy mind a zsidóság vezetői, mind a pogány világbirodalom elutasítja őket
- Nincs szükségük emberi támogatásra, pénzre, földi hatalom gyámkodására
- Az Egyháznak mindig jót tesz, ha nem a világban vagy befolyásos emberekben bízik, hanem Istenben, akivel az új szövetség, Jézus vére által szövetséges!

Az üldözés folytatódik (5,17-42)

Péter és az apostolok a főtanács előtt

- A virágzó E. leírása után (gyógyulások Péter árnyéka által) a főpap és a szadduceusok pártja „féltékenységből fölléptek ellenük”
- Nyilvános börtönbe vetik Pétert és Jánost > az Úr angyala éjjel észrevétlenül kivezeti és küldi őket: *„Menjetek, álljatok ki a templomban a nép elé, s hirdessétek ennek az életnek az igazságait!” (5,20)*
- Reggel hiába keresik őket a bezárt (!) börtönben, megint a templomból vezetik elő őket, ahol evangelizáltak.
- Főpap: *„Szigorúan megparancsoltuk nektek, hogy ne tanítsatok abban a névben, és lám, egész Jeruzsálem tele van tanításotokkal. Ránk akarjátok hárítani annak az embernek a vérét.” (5,28)*

Péter válasza, Gamáliel beszéde

- Péter válasza: Bátor, elkötelezett, kérügmátikus:
- „Inkább kell engedelmeskedni Istennek, mint az embereknek. ³⁰Atyáink Istene feltámasztotta Jézust, akit keresztfára feszítve megöltetek. ³¹Istén jobbjára emelte, fejedelemmé és Megváltóvá, hogy megtérítse Izraelt, és megbocsássa bűneit. ³²Mi ezeknek a dolgoknak tanúi vagyunk, és a Szentlélek is, akit az Isten megadott azoknak, akik engedelmeskednek neki.” -- ³³Ennek hallatára haragra gerjedtek, és meg akarták őket ölni. (29-33.v.)
- Gamáliel (farizeus rabbi hittudós, Hillél unokája, Szt. Pál tanítója):
- „Ha ez az elgondolás vagy mozgalom emberektől származik, magától felbomlik. ³⁹De ha Istentől van, nem tudjátok szétoszlatni őket, és úgy látszana, mintha Istennel szállnátok szembe.” Elfogadták érvelését. ⁴⁰Behívatták az apostolokat, megvesszőztették őket, aztán rájuk parancsoltak, hogy Jézus nevében ne beszéljenek, és szabadon engedték őket. (38-40.v.)
- ⁴¹Boldogan távoztak a főtanácsból, mert méltók lettek rá, hogy Jézus nevéért gyalázatot szenvedjenek. ⁴²Továbbra is mindennap tanítottak a templomban és a házakban, hirdették, hogy Jézus a Krisztus. (41-44.v.) > A misszió folytatódik, újfent megerősödnek!

II. rész: Az Ige eljut a pogányokhoz (6,1-12,25)

- Elősegíti egy látszólag más jellegű egyházszerkezési esemény: a diakónusok kiválasztása > *„zúgolódás támadt a a görögök közt a zsidók ellen, hogy alamizsnaosztáskor az ő özvegyeiket háttérbe szorítják.” (6,1)*
- „görögök” = görög nyelvű, vsz. a diaszpórából visszatelepült zsidók vs. a helyiek.
- Az apostolok döntése: diakonosz-okat választatnak a néppel: *„hét jó hírben álló, lélekkel eltelt bölcs férfit”* > majd *„imádkozva rájuk tették kezüket”* > Szentelés, egyházi rend szentségének átadása (annak legalsó fokozata a diakónusé)
- Előkép: leviták (szerpapok), az ároni papság segítői
- Valóban görög nevek, van köztük prozelita is > Miklós > Pogány származású, betért zsidó is > Az Új Izrael tagjai és vezetői (papjai) között pogányok is vannak!
- Látszólag az asztal szolgálata a feladatuk, erről később nem szól a szöveg, Viszont *„az Úr szava terjedt és a tanítványok létszáma igen megnőtt” (6,7)*

István diakónus vértanúsága (6,8-7,60)

- A diakónusok szociális tevékenységéről nincs is szó később, csak kettejük sorsa ismert később, Fülöp és István története > mindketten nagy hatású igehirdetők...
- A történet **István diakónus, első vértanú tevékenységével** folytatódik:
 1. Nagy jeleket és csodákat tesz a nép között, ez feszültséget kelt, ezért diaszpóra-zsidók zsinagógáiból (a nem Jézus hívők) bepanaszolják Főtanácsnál.
 2. Hamis tanúkat állítanak, a vád istenkáromlás: *„Ez az ember folyvást a szent hely és a törvény ellen beszél. ¹⁴Hallottuk, amint mondta: Az a názáreti Jézus romba dönti ezt a helyet és megváltoztatja a Mózesről ránk hagyott szokásokat.” ¹⁵A főtanács tagjai mind őt figyelték, és olyannak találták arcát, mintha angyalé volna. (6,13-15)*

István védőbeszéde és megkövezése (7,2-60)

3. István védőbeszéde > Vádbeszéd: A zsidók az egyiptomi kivonulás óta mindig ellenszegültek Istennek: "Ti vastagnyakúak, ti körülmetéletlen szívűek és fülűek, mindig ellenálltatok a Szentléleknek, s mint atyáitok, olyanok vagytok ti is. ⁵²Melyik prófétát nem üldözték atyáitok? *Mind megölték azokat, akik az Igaz eljövételéről jövendöltek. S most ti lettetek árulói és gyilkosai,* ⁵³ti, akik az angyalok közreműködésével átvettétek a törvényt, de nem tartottátok meg." (7,51-53)

- A lázadások sorának betetőzése az igaz megölése...

4. ⁵⁴"Amikor ezt hallották, haragra gyulladtak, és fogukat vicsorgatták ellene. ⁵⁵Ő azonban a Szentlélekkel eltelve fölneézett az égre és látta az Isten dicsőségét és Jézust az Isten jobbán. ⁵⁶Felkiáltott: „Látom, hogy nyitva az ég, és az Emberfia ott áll az Isten jobbán.” ⁵⁷Erre ordítani kezdtek, befogták fülüket, s egy akarattal rárontottak, ⁵⁸kivonszolták a városból és megkövezték. A tanúk *egy Saul nevű ifjú lábához rakták le ruhájukat. (Ő a későbbi Szent Pál.)* ⁵⁹Míg kövezték Istvánt, így imádkozott: „Uram, Jézus, vedd magadhoz lelkemet!” ⁶⁰Majd térdre esett és hangosan felkiáltott: „Uram, ne ródd fel nekik bűnül!” Ezekkel a szavakkal elszenderült. *(Gyilkosaiért imádkozva hal meg, mint Jézus)* (7,54-60)

István halála után: üldözés és misszió Szamária és az etióp tiszt megtérése

- István halálától kezdve nagy üldözés a jeruzsálemi E. ellen, Saul tajtékozva börtönbe hurcolja a férfiakat és nőket (8,1-3)
- Az apostolokon kívül mindenki elszéled Júdea és Szamária irányába
- Fülöp diakónus Szamária városában (8,4-25): jelek, csodák, gyógyulások szabadulások közepette hirdeti nekik „az Isten országát és Jézus Krisztust” > meg is keresztkelnek (8,12). Érdekes, hogy az apostolok mennek oda, hogy kézrátétellel imádkozva átadják nekik a Szentlelket > ezt ma is a püspökök végzik a bérnálás szentségében.
- Szamária: izgalmas hely > vallási és etnikai szempontból sem zsidó, saját, helyi keverék vallásuk van, a zsidók és köztük kölcsönös az ellenségeskedés... Az Evangélium lebontja a válaszfalat!
- Beteljesedni látszik Jézus jövendölése arról, hogy az evangélium Jeruzsálemtől kezdve Júdeán és Szamárián át eljut a pogányokig (Apcsel 1,8)! Az egész Apcsel ezt mutatja be!

Az etióp főhivatalnok megtérése (8,26-40)

- A Lélek indítására **Fülöp a Jeruzsálemből délre, Gázába vezető útra** megy. Ott egy szekéren utazik az etióp főkincstáros, aki eunuch, egy prozelita, aki Jeruzsálemben volt imádkozni.
- **Etiópia:** Salamon király kora óta erős szellemi kapcsolat az afrikai ország és Izrael között. A zsidó vallás jelen van, számos prozelita is gyakorolja...
- Izajásból **az egyik messiási jövendölést olvassa** épp a kincstáros (Iz 53,7-8), de nem érti. Fülöp mellé szegődik és „*az Írásokból kiindulva hirdette neki Jézust.*” (8,35)
- A kincstáros **megtér**, Fülöp helyben **meg is kereszteli!**

Etiópia: Mit tesz egy ember hite, missziója?

- A főkincstároson keresztül új országot nyer meg az Egyház Istennek >
- a Kr.u. I. századtól virágzó keresztény közösség Etiópiában (Akszumita birodalom), a IV. századtól a kopt kereszténység államvallás! De a zsidó közösség is megmaradt máig.
- Minden a jeruzsálemi közösséggel, Pünkösddel, az István halála utáni üldözéssel, az apostolok és a diakónusok missziójával kezdődik. Később talán Máté apostol evangelizál ott...
- Egy-egy ember hite nemzeteket ment meg: Szt. Patrick > Írország; Világosító Szt. Gergely > Grúzia (Georgia); Szent István > Magyarország

Pál, a népek apostola megtérése (9,1-31)

- Mit tesz egy ember hite? A legnagyobb hatású apostol, „Az Apostol” megtérése már földrésznyi területekre > Kisázsia és Európába hozza el és szilárdítja meg az Evangéliumot, az Egyházat. Három missziós útján tucatnyi gyülekezetet alapít > köztük Efézus, Athén, Róma...
- Oroszlánrésze van abban, hogy a pogányságból megtértek az E. teljes jogú tagjai lehessenek
- **Messziről indul:** Diaszpóra-zsidó, a kisázsiai Tarzus szülötte > római polgárjoggal bíró családból, jártas a Birodalom görög és római kultúrájában is; Benjámin törzséből származó farizeus > Saul az első zsidó király neve, Benjámin fia. > A legjobb nevelést kapja otthon és Jeruzsálemben is, ahol Gamaliel tanítványa
- Messziről indul: Ott van István megkövezésénél, vezéralakja az ezután kitörő üldözéseknek

Az üldözés kiterjesztője

- Jeruzsálem után a diaszpórára is ki akarja terjeszteni a keresztények üldözését: *¹Saul még mindig lihegett a dühtől, és halállal fenyegette az Úr tanítványait. Elment a főpaphoz, ²s arra kérte, adjon neki ajánlólevelet a damaszkuszi zsinagógához, hogy ha talál ott embereket, férfiakat vagy nőket, akik ezt az utat követik, megkötözve Jeruzsálembe hurcolhassa őket. (9,1-2)*
- Számára ez személyes ügy... Isten ügye, kinyilatkoztatása, a monoteizmus, a hit tisztasága forog kockán - a legszentebb dolgok
- Szent Pálként is szenvedélye az igazság megismerése és megismertetése. Apostolként prófétai alkat, de pásztori tulajdonságokkal is bír. (Hozzá képest a higgadtabb Péter tisztábban pásztori alkat...)

A fordulat: Maga a Feltámadott lép közbe

³Már Damaszkusz közelében járt, amikor az égből egyszerre nagy fényesség ragyogta körül. ⁴Földre hullott, és hallotta, hogy egy hang így szól hozzá: „Saul, Saul, miért üldözöl engem?” ⁵Erre megkérdezte: „Ki vagy, Uram?” Az folytatta: „Én vagyok Jézus, akit te üldözöl. ⁶De állj fel és menj a városba, ott majd megmondják neked, mit kell tenned.” ⁷Utitársainak elakadt a szavuk, mert hallották a hangot, de látni nem láttak semmit. ⁸Saul feltápáskodott a földről, kinyitotta a szemét, de nem látott. Úgy vezették be Damaszkuszba, kézen fogva. ⁹Három napig nem látott, nem evett és nem ivott.

- Mennyei fényességet lát, földre esik, Jézus szól hozzá, aki azonosítja önmagát üldözött Egyházával! (Vö. később Pál tanítását az Egyházról, mint Krisztus Testéről, 1Kor 12. fej.)

Megszületik a népek Apostola

Anániás kapja meg a feladatot (szintén látomásban), hogy megkeresztelje Saul. Az vonakodik: Saul veszélyes Egyházüldöző. Jézus válasza: „Menj csak, mert *választott edényem* ő, hogy nevemet hordozza *a pogány népek, a királyok és Izrael fiai között*.¹⁶ Megmutatom majd neki, mennyit kell nevemért szenvednie.” (9, 15-16)

- *Jézus is a pogánymissziót állítja előtérbe!* Képzettsége, képességei és kultúrája miatt alkalmas arra, hogy hirdesse az Evangéliumot kora elitjének, az athéni filozófusoktól kezdve Agrippa királyig, Fesztusz helytartóig és a római császári udvar tagjaiig!
- Ananiás imájára látni kezd (lehull a hályog), eltelik Szentlélekkel, megkeresztelkedik, eszik és erőre kap!
- A HARMADIK NAP ELMÚLTÁVAL FELTÁMAD JÉZUSBAN! MOST SZÜLETETT MEG A NÉPEK APOSTOLA!

Amikor bővebben elbeszéli, amit Jézus a döntő pillanatban mondott neki... (Apcsel 26,9-18)

⁹Eleinte magam is úgy véltem, hogy a názáreti Jézus ellen minden úton-módon föl kell lépni. ¹⁰Ezt meg is tettem Jeruzsálemben. A hívők közül sokakat börtönbe juttattam, erre maguktól a főpapoktól kaptam felhatalmazást. Szavazatommal hozzájárultam a halálos ítéletükhöz. ¹¹Zsinagógáról zsinagógára jártam, hogy megkínoztassam és káromlásra kényszerítsem őket. Fékevesztett dühömben még más országok városaiban is üldöztem őket. > **Maga beszél egyházüldözői kegyetlenségéről**

¹²Amikor egyszer ilyen szándékkal Damaszkuszba mentem a főpapok meghatalmazásával és engedélyével, ¹³déltájban, király, napnál ragyogóbb világosságot láttam az úton, körülragyogott engem is, utitársaimat is. ¹⁴Mindnyájan földre hullottunk, s ekkor egy hangot hallottam, amint héber nyelven megszólított: Saul, Saul, miért üldözöl? Hiába rugdalózol az ösztöke ellen! ¹⁵Megkérdeztem: Ki vagy, Uram? - Jézus vagyok - felelte az Ur -, akit üldözöl. ¹⁶De kelj fel, és állj talpra! Azért jelentem meg neked, hogy terjesztője és tanúja légy annak, amit láttál, és amit majd még ezután fogsz látni. ¹⁷Megvédelek **népedtől és a pogányoktól, akikhez majd küldelek**, ¹⁸hogy nyisd meg a szemüket, s **visszatérjenek a sötétségből a világosságra, a sátán hatalmából az Istenhez, hogy a bennem való hit révén elnyerjék bűneik bocsánatát**, és részt kapjanak a megszenteltek között. > **Pontos célre történő elhívás + kérügmátikus zárlat Jézus szájából!**

A Biblia világa

Apostolok cselekedetei VII.

A II. rész derekán: Az Ige eljut a pogányokhoz (Apcsel 6,1-12,25)

Azokról a folyamatokról szól, amelyek a pogányoknak az Egyházba való befogadásához vezettek

- Kezdet: a hét görög nyelvű diakónus kiválasztása. A 7-es szám utalás a világ 70 népére (6,1-7)
- Szt. István diakónus, az első vértanú megkövezése (6,8-8,1a)
- István diakónus vértanúságának következményei:
- Az üldöztetés miatti kirajzás **Júdeába** és **Szamáriába**, Szamária megtérése, **az etióp prozelita megkeresztelése** (8,1b-40. vers). >
ELSŐ LÉPÉSEK A POGÁNYOK FELÉ

Pál, a népek apostola megtérése (9,1-31)

- Mit tesz egy ember hite? A legnagyobb hatású apostol, „Az Apostol” megtérése már földrésznyi területekre > Kisázsiába és Európába hozza el és szilárdítja meg az Evangéliumot, az Egyházat. Három missziós útján tucatnyi gyülekezetet alapít > köztük Efézus, Athén, Róma...
- Oroszlánrésze van abban, hogy a pogányságból megtértek az E. teljes jogú tagjai lehessenek
- **Messziről indul:** Diaszpóra-zsidó, a kisázsiai Tarzus szülötte > római polgárjoggal bíró családból, jártas a Birodalom görög és római kultúrájában is; Benjámin törzséből származó farizeus > Saul az első zsidó király neve, Benjámin fia. > A legjobb nevelést kapja otthon és Jeruzsálemben is, ahol Gamaliel tanítványa
- Messziről indul: Ott van István megkövezésénél, vezéralakja az ezután kitörő üldözéseknek

Az üldözés kiterjesztője

- Jeruzsálem után a diaszpórára is ki akarja terjeszteni a keresztények üldözését: *¹Saul még mindig lihegett a dühtől, és halállal fenyegette az Úr tanítványait. Elment a főpaphoz, ²s arra kérte, adjon neki ajánlólevelet a damaszkuszi zsinagógához, hogy ha talál ott embereket, férfiakat vagy nőket, akik ezt az utat követik, megkötözve Jeruzsálembe hurcolhassa őket. (9,1-2)*
- Számára ez személyes ügy... Isten ügye, kinyilatkoztatása, a monoteizmus, a hit tisztasága forog kockán - a legszentebb dolgok
- Szent Pálként is szenvedélye az igazság megismerése és megismertetése. Apostolként prófétai alkat, de pásztori tulajdonságokkal is bír. (Hozzá képest a higgadtabb Péter tisztábban pásztori alkat...)

A fordulat: Maga a Feltámadott lép közbe

³Már Damaszkusz közelében járt, amikor az égből egyszerre nagy fényesség ragyogta körül. ⁴Földre hullott, és hallotta, hogy egy hang így szól hozzá: „Saul, Saul, miért üldözöl engem?” ⁵Erre megkérdezte: „Ki vagy, Uram?” Az folytatta: „Én vagyok Jézus, akit te üldözöl. ⁶De állj fel és menj a városba, ott majd megmondják neked, mit kell tenned.” ⁷Utitársainak elakadt a szavuk, mert hallották a hangot, de látni nem láttak semmit. ⁸Saul feltápáskodott a földről, kinyitotta a szemét, de nem látott. Úgy vezették be Damaszkuszba, kézen fogva. ⁹Három napig nem látott, nem evett és nem ivott.

- Mennyei fényességet lát, földre esik, Jézus szól hozzá, aki azonosítja önmagát üldözött Egyházával! (Vö. később Pál tanítását az Egyházról, mint Krisztus Testéről, 1Kor 12. fej.)

Megszületik a népek Apostola

Anániás kapja meg a feladatot (szintén látomásban), hogy megkeresztelje Saul. Az vonakodik: Saul veszélyes Egyházüldöző. Jézus válasza: „Menj csak, mert *választott edényem* ő, hogy nevemet hordozza *a pogány népek, a királyok és Izrael fiai között*.¹⁶ Megmutatom majd neki, mennyit kell nevemért szenvednie.” (9, 15-16)

- **Jézus is a pogánymissziót állítja előtérbe!** Képzettsége, képességei és kultúrája miatt alkalmas arra, hogy hirdesse az Evangéliumot kora elitjének, az athéni filozófusoktól kezdve Agrippa királyig, Fesztusz helytartóig és a római császári udvar tagjaiig!
- Ananiás imájára látni kezd (lehull a hályog), eltelik Szentlélekkel, megkeresztelkedik, eszik és erőre kap!
- A HARMADIK NAP ELMÚLTÁVAL FELTÁMAD JÉZUSBAN! MOST SZÜLETETT MEG A NÉPEK APOSTOLA!

Amikor bővebben elbeszéli, amit Jézus a döntő pillanatban mondott neki... (Apcsel 26,9-18)

⁹Eleinte magam is úgy véltem, hogy a názáreti Jézus ellen minden úton-módon föl kell lépni. ¹⁰Ezt meg is tettem Jeruzsálemben. A hívők közül sokakat börtönbe juttattam, erre maguktól a főpapoktól kaptam felhatalmazást. Szavazatommal hozzájárultam a halálos ítéletükhöz. ¹¹Zsinagógáról zsinagógára jártam, hogy megkínoztassam és káromlásra kényszerítsem őket. Fékevesztett dühömben még más országok városaiban is üldöztem őket.

- Maga beszél egyházüldözői kegyetlenségéről

Pál elhívásának célja: A pogányok megtérése

- *¹²Amikor egyszer ilyen szándékkal Damaszkuszba mentem a főpapok meghatalmazásával és engedélyével, ¹³déltájban, király, napnál ragyogóbb világosságot láttam az úton, körülragyogott engem is, útitársaimat is. ¹⁴Mindnyájan földre hullottunk, s ekkor egy hangot hallottam, amint héber nyelven megszólított: Saul, Saul, miért üldözöl? Hiába rugdalózol az ösztöke ellen! ¹⁵Megkérdeztem: Ki vagy, Uram? - Jézus vagyok - felelte az Úr -, akit üldözöl. ¹⁶De kelj fel, és állj talpra! Azért jelentem meg neked, hogy terjesztője és tanúja légy annak, amit láttál, és amit majd még ezután fogsz látni. ¹⁷Megvédelek **népedtől és a pogányoktól, akikhez majd küldelek**, ¹⁸hogy **nyisd meg a szemüket, s visszatérjenek a sötétségből a világosságra, a sátán hatalmából az Istenhez, hogy a bennem való hit révén elnyerjék bűneik bocsánatát, és részt kapjanak a megszenteltek között.***
- Pontos célra történő elhívás + kérügmaticus zárlat Jézus szájából!

Pál első ténykedései Damaszkuszban és Jeruzsálemben (9,19-29)

- Azonnal hirdeti a zsinagógákban, bizonyítja hogy Jézus a Messiás!
- A helybéli zsidók össze vannak zavarodva: Nem ő az, aki üldözte őket? > Életére törnek, figyelik a kapukat, hogy elfogják! > A városfalon keresztül kosárban engedik le...
- Jeruzsálemben „a mieink” félnek tőle és kerülik. Végül Barnabás elviszi az apostolokhoz, elmondja a történetét > Befogadják
- Ott is bátran evangelizál az apostolokkal > a görög nyelvű zsidókkal vitába keveredett > azok az életére törtek
- A testvérek Cezáreán át hazaküldik Tarzusba > utána béke köszönt az Egyházra > Csak a 13. fejezet elején tűnik föl Antióchiában, de onnantól ő a főszereplő a 28. fejezet végéig

A Galatáknak írt levél eltérő kronológiája Pál első éveiről (Gal 1,11-24)

- A damaszkuszi megtérés után három év Arábiában (a sivatagban maga az Úr tanítja: „Biztosítalak benneteket testvérek, hogy az általam hirdetett evangélium nem embertől való. Hiszen nem embertől kaptam vagy tanultam, hanem Jézus Krisztus kinyilatkoztatásából” (Gal 1,11-12)
- Innen visszatér Damaszkuszba, talán ekkor evangelizál komolyabban és törnek az életére
- Csak megtérése után három évvel megy fel Jeruzsálembe, Péterrel és Jakab apostollal találkozik, talán ekkor kerül veszélybe, s ezután megy Tarzusba

A II. rész vége: Péter és Kornéliusz; az Antióchiai egyház megalapítása; a Heródes féle üldözés

- Péter és Kornéliusz: Az Apcsel kronológiája szerint nem sokkal Pál megtérése (Kr.u. 36 után) a Jeruzsálemi egyház békét élvez, virul, gyarapszik > Péter „mindenhová elment”
- Jeru.-tól nyugatra a tengerparti síkságon, Liddában meggyógyítja a béna Éneászt > Megtér a város és a Száron síkság (9,31-35)
- A tengerparti Joppéba hívják (ma Jaffa, Tel-Aviv elővárosa), mivel a hívó Tabita elhunyt! Iekkor történik az apostolok első halottfeltámasztása! (9,36-43)
- Péter jó ideig ott marad egy bizonyos Simon tímár házában...

Simon tímár háza ma

Péter látomása, indulás Kornéliuszhoz (10,1-24)

- Dél tájban a tetőn imádkozott. Látomásban zsidó rituális szempontból tisztátalan állatokkal teli lepedő ereszkedik le előtte (pl. csúszómászók): „Rajta, Péter, öld le és edd meg!” Péter megtagadja. *„Amit az isten tisztává tett, azt ne tartsd tisztátalannak!”*
- Nem az állatokra vonatkozik, hanem hogy zsidóként ne tartsa tisztátalannak a pogány rómaiakat, ha ők is megtisztulnak Jézus által
- Kornéliusz százados a tengerparti Cézáréából szintén látomás alapján két szolgát küld ki, hogy hívják meg a házába Pétert...
- Péter azonnal megérti a látomást, másnap indulnak Cezáréába, kb. 50 km gyaloglás.

Ezt láthatta Péter: A misszió új horizontjai

Kornéliusz

- Cézária: A római helytartó székhelye, a helyőrség állomáshelye.
- Kornéliusz: az itáliai zászlóalj századosa, „istenfélő” > nem körülmetélkedett prozelita, aki elfogadta a zsidó hitet és sok tekintetben gyakorolta is.
- Vsz. minden vágya az volt, hogy teljes mértékben csatlakozzék Izrael vallási közösségéhez
- „Vallásos és istenfélő volt egész háza népével együtt. Bőséges alamizsnát osztott a népnek és állandóan imádkozott az Istenhez”. (10,1-2)
- Ő kapta az angyali látomást szintén imádság közben, hogy hívja át Pétert

Péter Kornéliusz házában > igehirdetése (10,24-48)

- Péter kétszer is említi bevezetésként: Most már érti, hogy Isten mindenkit méltónak talál arra, hogy a hit és a keresztség útján csatlakozzon a Messiás új népéhez >

³⁴Péter így kezdte beszédét: „Valóban el kell ismernem, hogy az Isten nem személyválogató, ³⁵mindenki kedves előtte, aki féli és az igazságosságot cselekszi, bármely nép fia is. (Apcsel 10,34-35)

- Hirdeti számukra a kérügmát: Jézus Szentlélekkel felkent szolgálatát, kereszthalálát, feltámadását, második eljövételét a világ bírájaként. *⁴³A próféták mind tanúságot tesznek arról, hogy aki hisz benne, elnyeri nevében bűnei bocsánatát.” (Mt 10,43)*

A beszéd hatása döbbenetes

- *⁴⁴Péter még be sem fejezte a beszédet, s a Szentlélek már leszállt mindenkre, aki hallgatta a tanítást. ⁴⁵A zsidókból lett keresztények, akik Péterrel érkeztek, ámulatba estek, hogy a Szentlélek ajándéka a pogányokra is kiárad. ⁴⁶Mert hallották, hogy megkapták a nyelvek adományát, és magasztalják az Istent. Péter megszólalt: ⁴⁷„Meg lehetne tagadni a keresztvizet azoktól, akik a Szentlelket éppen úgy megkapták, mint mi?” ⁴⁸Ezzel elrendelte, hogy Jézus Krisztus nevében kereszteljék meg őket. (Apcsel 10,44-48)*
- A Szentlélek hasonló jelekkel áradt most ki a hívő pogányokra, mint az első pünkösdkor > Isten proaktív, előre viszi az eseményeket
- Péter levonja a helyes következtetést: ha Isten megadta előre a Szentleket, ami normál esetben a keresztség következménye, akkor meg is lehet keresztelni őket = Fel lehet venni őket az Egyházba!

Péter kénytelen igazolni eljárását (11,1-18)

- A jeruzsálemi gyülekezetben szemrehányást kap visszatérése után:
³„Körülmetéletlen emberek házában jártál, és ettél velük!” (11,3)
- Péter sorjában elmond mindent saját látomásától kezdve:
¹⁵Alighogy beszélni kezdtem, leszállt rájuk a Szentlélek, éppen úgy, ahogy miránk a kezdet kezdetén. ¹⁶Eszembe jutottak az Ur szavai, amikor mondta: János csak vízzel keresztelt, de ti a Szentlélekben fogtok megkeresztelkedni. ¹⁷Ha tehát az Isten ugyanazt az ajándékot adta nekik is, mint nekünk, akik hiszünk Jézus Krisztusban, ki vagyok én, hogy akadályt gördítsek az Isten útjába?” (11,15-17)
- Érvelése meggyőző (bár a kérdést még nem rendezik részleteiben):
- *¹⁸Miután ezeket hallották, elhallgattak, és dicsőítették az Istent: „Tehát a pogányoknak is megadta az Isten az életre vezető bűnbánatot.” (15,18)*

A Biblia világa VIII.

Az Apostolok cselekedetei

Kornéliusz

- Cézarea: A római helytartó székhelye, a helyőrség állomáshelye.
- Kornéliusz: az itáliai zászlóalj századosa, „istenfélő” > nem körülmetélkedett prozelita, aki elfogadta a zsidó hitet és sok tekintetben gyakorolta is.
- Vsz. minden vágya az volt, hogy teljes mértékben csatlakozzék Izrael vallási közösségéhez
- *„Vallásos és istenfélő volt egész háza népével együtt. Bőséges alamizsnát osztott a népnek és állandóan imádkozott az Istenhez”. (10,1-2)*
- Ő kapta az angyali látomást szintén imádság közben, hogy hívja át Pétert

Péter Kornéliusz házában > igehirdetése (10,24-48)

- Péter kétszer is említi bevezetésként: Most már érti, hogy Isten mindenkit méltónak talál arra, hogy a hit és a keresztség útján csatlakozzon a Messiás új népéhez >

³⁴Péter így kezdte beszédét: „Valóban el kell ismernem, hogy az Isten nem személyválogató, ³⁵mindenki kedves előtte, aki féli és az igazságosságot cselekszi, bármely nép fia is. (Apcsel 10,34-35)

- Hirdeti számukra a kérügmát: Jézus Szentlélekkel felkent szolgálatát, kereszthalálát, feltámadását, második eljövételét a világ bírájaként. ⁴³*A próféták mind tanúságot tesznek arról, hogy aki hisz benne, elnyeri nevében bűnei bocsánatát.” (Mt 10,43)*

A beszéd hatása döbbenetes

- *⁴⁴Péter még be sem fejezte a beszédet, s a Szentlélek már leszállt mindenkre, aki hallgatta a tanítást. ⁴⁵A zsidókból lett keresztények, akik Péterrel érkeztek, ámulatba estek, hogy a Szentlélek ajándéka a pogányokra is kiárad. ⁴⁶Mert hallották, hogy megkapták a nyelvek adományát, és magasztalják az Istent. Péter megszólalt: ⁴⁷„Meg lehetne tagadni a kereszvizet azoktól, akik a Szentlelket éppen úgy megkapták, mint mi?” ⁴⁸Ezzel elrendelte, hogy Jézus Krisztus nevében kereszteljék meg őket. (Apcsel 10,44-48)*
- A Szentlélek hasonló jelekkel áradt most ki a hívő pogányokra, mint az első pünkösdkor > Isten proaktív, előre viszi az eseményeket
- Péter levonja a helyes következtetést: ha Isten megadta előre a Szentlelket, ami normál esetben a keresztség következménye, akkor meg is lehet keresztelni őket = Fel lehet venni őket az Egyházba!

Péter kénytelen igazolni eljárását (11,1-18)

- A jeruzsálemi gyülekezetben szemrehányást kap visszatérése után:
³„Körülmetéletlen emberek házában jártál, és ettél velük!” (11,3)
- Péter sorjában elmond mindent saját látomásától kezdve:
¹⁵*Alighogy beszélni kezdtem, leszállt rájuk a Szentlélek, éppen úgy, ahogy miránk a kezdet kezdetén.* ¹⁶*Eszembe jutottak az Úr szavai, amikor mondta: János csak vízzel keresztelt, de ti a Szentlélekben fogtok megkeresztelkedni.* ¹⁷*Ha tehát az Isten ugyanazt az ajándékot adta nekik is, mint nekünk, akik hiszünk Jézus Krisztusban, ki vagyok én, hogy akadályt gördítsek az Isten útjába?”* (11,15-17)
- Érvelése meggyőző (bár a kérdést még nem rendezik részleteiben):
- ¹⁸*Miután ezeket hallották, elhallgattak, és dicsőítették az Istent: „Tehát a pogányoknak is megadta az Isten az életre vezető bűnbánatot.”* (11,18)

A II. rész lezárása: Antióchia (11,19-30) > Heródes féle üldözés (12,1-18) > Heródes halála (12,20-23)

Antióchia: Szíria provincia fővárosa, a Birodalom 3. legnagyobb városa, kereskedelmi központ

- Az István d. halála utáni üldözést követő kirajzás után még mindig a legtöbben csak zsidóknak tesznek tanúságot. Antióchiában a ciprusi és círénei származású zsidók (görög anyanyelvűek) kezdik evangelizálni a helyi pogány görögöket is > Sikerrel!
- Eredmény: Zsidókból és görögökből álló, vegyes egyházközösség. A Jeruzsálemi apostolok ciprusi zsidó Barnabást küldik ki a munka irányítására, felügyeletére. Virágzó közösség! > A kezdődő pogánymisszió fő bázisa
- Barnabás elhozza Pált Tarzusból segíteni > egy teljes esztendeig ott együtt tanítanak
- „Először Antióchiában nevezték el **a tanítványokat** keresztényeknek” (11,26c) = Krisztus-követő > A kiemelkedő nevezik így őket: Már nem egy zsidó csoport neve, hanem önálló identitás
- Agabusz próféciájára gyűjtést tartanak a júdeaiak megsegítésére; „*Saullal és Barnabással adományokat küldtek a **presbitereknek***” = **vén. Az ösgyülekezet apostoloknak alárendelt előljárói** > A kat. papság mai elnevezése az E.-ban.

A Heródes Agrippa féle üldözés (12,1-18)

- „Nagy” Heródes unokája, 41-44. között egyesíti nagyapja birodalmát. Keresi a jeruzsálemi zsidó elit támogatást, ezért üldözést szít
- Kr. u. 44-ben karddal kivégezteti Jakab apostolt, János testvérét, a 3 fő apostol egyikét (Péter, Jakab, János)
- Húsvét előtt Pétert is bebörtönözteti > Hasonló húsvéti pert készít elő, mint Jézus esetében. Jakab után tudatosan készül a legfőbb vezető kiiktatására, az ösgyülekezet felszámolására
- Isten angyala Pétert két hozzá bilincselt katona közül vezeti ki, két másik őrségen át > A János-Márk édesanyja házában érte szüntelenül imádkozó közösséghez megy
- Péter elhagyja Jeruzsálemet, a Szentföldön kívüli zsidókeresztény gyülekezeteket látogatja. Az Apcsel-ben a 15. fejezetben tűnik még fel az apostoli zsinaton. A jeruzsálemi gyülekezet vezetését utána Jakab, az Ur rokona (testvére) veszi át (nem apostol).
- Rómában hal meg 67-ben, a Néró féle üldözésben, ahogyan Szent Pál is!

Heródes Agrippa halála (12,20-25)

- A király a Tírusz és Szidón városokkal történt békekötése után ünnepélyes beszédet tart Cezáreában, ahol a pogány lakosság istenként ad neki tiszteletet: „*'Ez már az Isten szava, nem emberé!' Az Úr angyala lesújtott rá azon nyomban, mert nem adta meg Istennek a dicsőséget. Férgék emésztették meg, úgy halt meg.*” (Apcsel 22-23)
- Nem adja meg Istennek a dicsőséget + a gyülekezet ellenségeként Isten ellensége is.
- A fejezet zárása: „²⁴*Az Isten szava egyre szélesebb körben terjedt. ²⁵Barnabás és Saul feladatukat elvégezve visszatértek Jeruzsálemből. Jánost, vagy másik nevén Márkot, is magukkal vitték.*” (12,24-25) > Együtt a hamarosan misszióba induló csapat!
- Isten szavának terjedését nem állíthatja meg semmi!

III. rész: Szent Pál útjai (Apcsel 13-28. fej.)

¹Az antióchiai egyházban volt több próféta és tanító, mint Barnabás, a Nigernek is nevezett Simon, a cirenei Luciusz, Heródes tejtestvére, Manaén és Saul. ²Egyszer, amikor ezek az Úrnak szolgáltak és böjtöltek, így szólt hozzájuk a Szentlélek: „Rendeljétek nekem Barnabást és Sault arra a munkára, amelyet szántam nekik!” ³Erre böjtöt tartottak, majd rájuk tették kezüket, és útnak bocsátották őket. (13,1-3)

- Antióchiában tanítók és próféták viszik a vezető szerepet (minden szempontból vegyes vezetőség: Niger pl. vsz. afrikai) > Központban az Úrral való szellemi kapcsolat > a Szentlélek prófétai vezetése > Ebből valami új születik!
- Isten szava egy próféta közvetítésével érkezik > Isten akarata a kezdődő misszió!
- Kézrátétel: Isten kegyelmi erejének átadása és közösségi küldés. Az antióchiai gyülekezet a bázisuk, háttérük, ide is térnek vissza! Közöségi misszió!

I. Missziós út: Ciprus + Kisázsia (Kr.u. 45-49.)

Ciprus (13,4-12)

- Barnabás szülőföldje, velük van János-Márk is (
- Szalamiszba érve a zsidók zsinagógaiban hirdetik először az evangéliumot > Mint mindig! Jézus Krisztus üdvözítő műve a teljes ószövetségi kinyilatkoztatás értelme és csúcspontja.
- Az evangélium első számú címzettjei ezért a zsidók > ők részei ennek az üdv-folyamatnak, ők vannak előkészítve, ők vannak *kontextusban!*
- *¹⁶Nem szégyellem ugyanis az evangéliumot, hiszen Isten üdvösséget hozó ereje minden hívőnek: először is a zsidónak, azután a görögnek. (Róm 1,16)*

Ciprus: Összeütközés Barjézussal (Elimász = varázsló, álomfejtő)

- A rész végén Segius Paulus helytartó megtér! Viszont más missziós sikerekről nem esik szó, sem gyülekezetalapításról
- A helytartó megtérését akadályozza a helytartó bizalmasa, egy Barjézus nevű zsidó mágus > okkultizmussal, ezoterikus álomfejtéssel, asztrológiával foglalkozott > Mindez ördögi praktikának számít és szigorúan tilos a Törvény szerint is (vö. MásodTörv 18,9-19).
- Ebben a minőségben a sötétség szolgája, s nyilván az igazság teljességének, az Evangéliumnak is ellensége. Pál konfliktusba kerül vele, büntető csodát tesz vele:

Ciprus: A végkifejlet, a helytartó megtérése

*Elimász, a varázsló - ezt jelenti a neve - akadékoskodott, és azon volt, hogy elfordítsa a helytartót a hittől. ⁹Erre Saul, vagy másik nevén **Pál a Szentlélekkel eltelve részegezte tekintetét**, és ¹⁰rákiáltott: „Ördög fia, tele minden ravaszsággal és gonysággal, és ellensége minden igazságnak, nem hagyod abba, hogy áskálódj az Úr egyenes útja ellen? ¹¹Lám, most lesújt rád az Úr keze, megvakulsz és nem látod a napot egy ideig.” Azon nyomban vak sötétség szakadt rá, és botorkálva kereste, hogy valaki kezét nyújtson neki. ¹²Amikor a helytartó látta az esetet, hívő lett, mert egészen lenyűgözte az Úr tanítása. (13,8-12)*

- Innentől Saul > Pál névváltás, ahogyan a pogány területen előrehaladnak
- Pál a Szentlélek karizmája által értékeli a kialakult helyzetet és prófétai belátása segítségével kihirdeti a mágus felett Isten ítéletét > A karizmák, jelek és csodák Jézus küldetési parancsa szerint fontosak a sikeres misszióhoz (Vö. Mk 16,15-20)
- Innen Kisázsiába hajóznak, ahová János-Márk már nem követi őket > Vsz. nem teteszik neki, hogy a pogányságból megtérőket nem kötelezik a zsidó életmódra.

A Biblia világa

Apostolok cselekedetei IX.

III. rész: Szent Pál útjai (Apcsel 13-28. fej.)

¹Az antióchiai egyházban volt több próféta és tanító, mint Barnabás, a Nigernek is nevezett Simon, a cirenei Luciusz, Heródes tejtestvére, Manaén és Saul. ²Egyszer, amikor ezek az Úrnak szolgáltak és böjtöltek, így szólt hozzájuk a Szentlélek: „Rendeljétek nekem Barnabást és Sault arra a munkára, amelyet szántam nekik!” ³Erre böjtöt tartottak, majd rájuk tették kezüket, és útnak bocsátották őket. (13,1-3)

- Antióchiában tanítók és próféták viszik a vezető szerepet (minden szempontból vegyes vezetőség: Niger pl. vsz. afrikai) > Középpontban az Úrral való szellemi kapcsolat > a Szentlélek prófétai vezetése > Ebből valami új születik!
- Isten szava egy próféta közvetítésével érkezik > Isten akarata a kezdődő misszió!
- Kézrátétel: Isten kegyelmi erejének átadása és közösségi küldés. Az

I. Missziós út: Ciprus + Kisázsia (Kr.u. 45-49.)

Ciprus (13,4-12)

- Barnabás szülőföldje, velük van János-Márk is
- Szalamiszba érve a zsidók zsinagógaiban hirdetik először az evangéliumot > Mint mindig! Jézus Krisztus üdvözítő műve a teljes ószövetségi kinyilatkoztatás értelme és csúcspontja.
- Az evangélium első számú címzettjei ezért a zsidók > ők részei ennek az üdv-folyamatnak, ők vannak előkészítve, ők vannak *kontextusban!*
- Emiatt ideális alanyai az evangélium hirdetésének > tisztában vannak az üdvösségtörténeti háttérnek! Pál teljesen másként evangelizál zsidók körében, és másfajta beszédet kell mondania teljesen pogány környezetben (pl. Athén). Ez sokkal nehezebb, kevesebb a támpont, a hallgatósággal való közös alap (ami a zsidók esetében az ószövetségi Szentírás).
- *¹⁶Nem szégyellem ugyanis az evangéliumot, hiszen Isten üdvösséget hozó ereje minden hívőnek: először is a zsidónak, azután a görögnek. (Róm 1,16)*

Ciprus: Összeütközés Barjézussal (Elimász = varázsló, álmfejtő)

- A rész végén Segius Paulus helytartó megtér! Viszont más missziós sikerekről nem esik szó, sem gyülekezetalapításról
- A helytartó megtérését akadályozza a helytartó bizalmasa, egy Barjézus nevű zsidó mágus > okkultizmussal, ezoterikus álmfejtéssel, asztrológiával foglalkozott > Mindez ördögi praktikának számít és szigorúan tilos a Törvény szerint is (vö. MásodTörv 18,9-19).
- Ebben a minőségben a sötétség szolgája, s nyilván az igazság teljességének, az Evangéliumnak is ellensége. Pál konfliktusba kerül vele, büntető csodát tesz vele:

Ciprus: A végkifejlet, a helytartó megtérése

*Elimász, a varázsló - ezt jelenti a neve - akadékoskodott, és azon volt, hogy elfordítsa a helytartót a hittől. ⁹Erre Saul, vagy másik nevén **Pál a Szentlélekkel eltelve részegezte tekintetét**, és ¹⁰rákiáltott: „Ördög fia, tele minden ravaszsággal és gonysággal, és ellensége minden igazságnak, nem hagyod abba, hogy áskálódj az Úr egyenes útja ellen? ¹¹Lám, most lesújt rád az Úr keze, megvakulsz és nem látod a napot egy ideig.” Azon nyomban vak sötétség szakadt rá, és botorkálva kereste, hogy valaki kezét nyújtson neki. ¹²Amikor a helytartó látta az esetet, hívő lett, mert egészen lenyűgözte az Úr tanítása. (13,8-12)*

- Innentől Saul > Pál névváltás, ahogyan a pogány területen előrehaladnak
- Pál a Szentlélek karizmája által értékeli a kialakult helyzetet és prófétai belátása segítségével kihirdeti a mágus felett Isten ítéletét
- A karizmák, jelek és csodák Jézus küldetési parancsa szerint fontosak a sikeres misszióhoz (Vö. Mk 16,15-20)
- Innen Kisázsiába hajóznak, ahová János-Márk már nem követi őket > Vsz. nem tetszik neki, hogy a pogányságból megtérőket nem kötelezik a zsidó életmódra.

Misszió Kisázsiában: elutasítás és siker

- Állomások: a pizidiai Antóchia, Ikónium, Lisztra, Derbé, Pergé
- Mindenütt a zsinagógákban kezdenek > felemás fogadtatás > a zsinagógák hivatalosan elutasítják őket, de szakadás támad
- Mindenütt vannak zsidók, pogány háttérű prozeliták és istenfélők és valódi pogányok is, akik hallgatnak rájuk > Minden városban gyülekezeteket hoznak létre! (Kicsiny magok > belőlük óriási fák!)
- Botrány, tömegjelenetek, megkövezés (Lisztra!)
- Az apostolok bátorsága: A visszaúton végiglátogatják a születő egyházközségeket, tanították, buzdították őket
- Azonnal egyházszervezetet hoznak létre: „Az egyházak élére kézrátétellel elöljárókat rendeltek, és imádkozva, böjtölve az Úr oltalmába ajánlották őket, akiben hittek.” (14,23)

A pizídiai Antóchiában

- Innentől Pál a misszió vezetője (13,13)
- Pizidiai Antóchia: Dél-Galácia katonai és közig. központja, népes zsidó közösség
- Nagy beszéd a zsinagógában: A zsidó üdvört, betetőzőjeként, az ígéretek beteljesítőjeként megígért Messiásként (Izrael üdvözítője, Dávid fia) hirdetik nekik. A legfőbb bizonyíték: Jézus feltámadása!
> A bűnbocsánat és a megigazulás (újjáteremtett élet) nem a mózesi törvény betartásából, hanem a Jézus Krisztusba vetett hitből fakad! (13,38-40)
- Komoly visszhang: zsidók, prozeliták, istenfélők körében... A következő szombaton tömeg a zsinagógánál, „az egész város összegyűlt”:

„Most a pogányokhoz fordulunk!”

⁴⁵Amikor a zsidók meglátták a nagy tömeget, irigység fogta el őket, s rágalmakat szórva próbálták Pál szavait meghazudtolni. ⁴⁶De Pál és Barnabás bátran megfeleltek nekik: „Először nektek kellett volna hirdetnünk az Isten szavát. **De mert visszautasítottátok és méltatlannak ítéltétek magatokat az örök életre, most a pogányokhoz fordulunk.** ⁴⁷Ezt a parancsot adta nekünk az Úr: A pogányok világosságává tettelek, hogy üdvösségük légy egészen a föld végső határáig.”

⁴⁸Amikor a pogányok ezt meghallották, örültek, és magasztalták az Isten szavát, s hittek is mind, akik az örök életre voltak rendelve. ⁴⁹Elterjedt az Úr szava az egész környéken. ⁵⁰A zsidók azonban felbújtották az előkelő vallásos asszonyokat meg a város tekintélyesebb férfjait, és üldözést szítva Pál és Barnabás ellen, elűzték őket a vidékről. ⁵¹Ők lerázták - ellenük bizonyságul - lábukról a port, és Ikóniumba mentek. ⁵²A tanítványokat eltöltötte az öröm és a Szentlélek.

- Teológiai alapon fordulnak a pogányokhoz: Isten üdvtervének része, hogy az üdvözítő ige és hit hozzájuk is eljusson!
- A zsidók elvi aggályai: Nem hiszik, hogy Jézus a Messiás; nem hiszik, hogy a pogányokat a törvény megtartása nélkül Isten népe részévé lehet tenni. Eledik a kérdés: A törvény betartása vagy a Jézus Krisztusba vetett hit üdvözít?

Ikónium: Jelek, csodák, menekülés

- Ikónium: Antóchiától 140 km-re keletre, gazdag mezőgazdasági vidék központja, Likaónia fővárosa
- Rögtön sokan hallgatnak rájuk a zsinagógában, zsidók és istenfélők
- Az Úr jeleket és csodákat művel általuk, „tanúságot téve kegyelmét hirdető szava mellett” (14,3), de a város megoszlik
- Zsidó és pogány vezetők összefognak, hogy bántalmazzák és megkövezzék őket (ez arra utal, hogy a zsidók egy része beszédüket istenkáromlónak tartotta.)
- Elmenekülnek Lisztra és Derbé irányába

Lisztra: Istenítés és megkövezés...

- Lisztra: Ikóniumtól D-re, 40 km-re.
- Pál itt köztéren beszél, teljesen pogány környezetben, majd meggyógyít egy születése óta béna embert...
- *¹¹Amikor a tömeg látta, mit tett Pál, likaóni nyelven felkiáltott: „Az istenek szálltak hozzánk emberi alakban!” ¹²Barnabást elnevezték Zeusznak, Pált meg, minthogy ő vitte a szót, Hermésznek. ¹³A város előtt álló Zeusz-templom papja pedig felkoszorúzott bikát vezetett a kapuk elé, hogy a néppel együtt áldozatot mutasson be. (Apcsel 14,11-13.)*
- Alig tudják őket lebeszélni... Majd hirtelen hangulatváltás: Antiókhiából és Ikóniumból érkező zsidók *„annyira felbujtották a tömeget, hogy megkövezték Pált, és kivonszolták a városon kívülre, mivel halottnak hitték. De amikor körülvették a tanítványok, felkelt és visszamenta városba.” (Apcsel 14,19-20)*

Visszatérés és hazaérkezés Antióchiába

- Másnap; Derbé, ahol sikeres a misszió, majd a visszaúton megerősítik a testvéreket Líztrában, Ikóniumban, Antiókhiában: „Sok nyomorúságon át kell bemennünk Isten országába!” (14,22)
- Kézzrátétellel előljárókat állítanak szolgálatba a gyülekezetekben
- Hazaúton: Még evangelizálnak Pergében, majd Attáliában hajóra szállva hazajutnak
- Itt, a kiküldő gyülekezetnek beszámolnak: „Elbeszélték, milyen nagy dolgokat tett velük az Isten, és hogy kaput nyitott a pogányoknak a hitre.” (14,27)
- Antióchiában elfogadják gyakorlatukat, hogy a pogányságból megtérteket nem metélik körül és nem kényszerítik a mózesi törv. megtartására > hanem a hit és a keresztség útján válnak a kegyelem részesévé és a messiási nép tagjává.

A Jeruzsálemi zsinat előzményei (Kr.u. 50.)

- Mindez feszültséget kelt Jeruzsálem (az anya-gyülekezet) és Antióchia között: „Néhányan, akik Júdeából jöttek, így tanították a testvéreket: „Ha nem metélkedtek körül Mózes törvénye szerint, nem üdvözülhettek.” (15,1)
- Pál és Barnabás felmegy Jeruzsálembe, hogy mindezt megtárgyalja az „apostolokkal és presbiterekkel”. Az apostolok, Péter is már korábban elhagyták Jeruzsálemet, Péter is, de most vsz. többen visszatérnek.
- A presbiterek a jeruzsálemi egyház vezetői; Jakab, az Úr rokona, a presbiterek közül kiemelkedik, püspöki rangban. Ő a házigazda.
- Az apostolokból és megbízottaikból álló gyűlés Jézus felhatalmazása alapján kompetensnek tartja önmagát abban, hogy az Egyház tanítását és életét meghatározó kérdésekben döntsön (vö. Mt 18,18; 16,19), és kötelező határozatokat hozzon Isten nevében.
- Ez a zsinati elv a mai napig működik a katolikus Egyházban > A jeruzsálemi zsinatot az első egyetemes zsinatnak tartja.

A feszültségi pont > Péter beszéde

- Pált és Barnabást ünnepélyesen fogadják, örömmel hallgatják beszámolójukat a pogányok megtéréséről, de van ellenállás is a farizeusok köreiből megtért zsidók részéről: *„Körül kell nekik metélkedni és rájuk kell parancsolni, hogy tartsák meg Mózes törvényét!”* (15,5)
- Péter az első felszólaló, mint a pogánymisszió úttörője > Visszautal tapasztalataira > A pogányok hittek és a Szentlélek rájuk is leszállva „megtisztította a szívüket”! Nem kell a törvényt rájuk erőltetni, „az igát, amit sem atyáink, sem mi nem bírtunk elviselni” (15,10). „Az a hitünk, hogy Urunk, Jézus krisztus kegyelméből üdvözülünk mi is, és ugyanúgy ők is.” (15,11)

Jakab beszéde a megszülető határozat alapja

- A jeruzsálemi Jakabtól talán a farizeusi gyökerű vélemény támogatását lehetett volna várni, hiszen ők az ősgyülekezetben zsidó módon élnek... De nem!
- Istennek azt a szándékát hangsúlyozza, hogy a pogányokból is népet szerezzen magának (Ám 9,11k). Péterrel ért egyet: Nem kell terhet rakni rájuk!
- De van 4 feltétel, amit a pogányok tartsanak be, vsz. azért, hogy a velük élő zsidókeresztények tisztának tarthassák őket és asztalközösségben lehessenek velük, s a környezetükben élő zsidók is felfedezhessék körükben a Mózes-i törvény iránti tiszteletet (Nem akarnak botrányt, nem akarnak elvágni minden szálát a zsidóság felé, vsz. csak helyinek és átmenetinek tartják elpártolásukat).

A 4 feltétel

1. *”Tartózkodjanak a bálványoktól, nehogy tisztátalanná váljanak miattuk”* > Ez a pogány bálványoknak áldozott húst jelenti, amit mézsárszékekben is kimérték. (Pál később úgy nyilatkozik, hogy erre is csak az aggályos lekiismeretű testvérek miatt van szükség... Vö. 1Kor 8. és 10. fejezet.)

2. *„A paráznaságtól”*: Vagyis a zsidó házasságjog megtörésétől (ami szigorúbb volt a pogánynál, pl. a rokonházasság terén).

3-4.: *„A fojtott állattól és a vértől”*: Itt tartsák tiszteletben a zsidó étkezési előírásokat: olyan állatot ne fogyasszanak, ami nincs kiyéreztetve, csak megfojtva + ne fogyasszanak semmilyen formában állati vért. Mert a vér = élet és lélek, amihez csak Istennek van joga

Ezek ún. korhoz és helyhez kötött parancsok. Amikor zsidósággal való interferencia megszűnt, ezek értelmüket veszítették, ma már a nagyegyházak nem igazodnak ezekhez. Jézus eleve eltörölt minden étkezési előírást (Mk 7,19.) De akkor volt jelentőségük!

A határozat és fogadtatása Antióchiában

- A lényegi rész: *„Úgy tetszett a Szentléleknek és nekünk, hogy ne rakjunk rátok több terhet a szükségesnél, annál, ²⁹hogyan tartózkodnotok kell a bálványoknak áldozott eledeltől, a vértől, a fojtott állattól és a paráznaságtól. Ha ezektől tartózkodtok, helyesen jártok el. Jó egészséget!”*
- A törvény 613 rendelkezéséhez képest ez semmi! Jézus a főparancsban az Isten és embereszeretetre koncentrál!
- Örömmel fogadják Antióchiában, a vizály elcsitul.
- Péllal és Barnabással Antióchiába érkezik Jeruzsálemből Szilas is, aki a 2. út egyik főszereplője lesz!

A BIBLIA VILÁGA

Apostolok cselekedetei X.

Szent Pál 2. missziós útja, Kr.u. 49-52.

Map of Paul's Second Missionary Journey

A második út célja (49-52.)

- Pál végig akarja látogatni az előző úton megalapított gyülekezeteket (Kisázsia, talán Ciprus volt tervben) > A Szentlélek rendelkezéséből átkelnek Európába!
- Barnabás megint vinni akarja János-Márkot, aki az előző út közben otthagytta őket, Pál ezt ellenzi, vsz. nem bízik benne
- Végül Barnabás János Márkkal Ciprusba hajózik, Pál pedig a jeruzsálemi Szilással szárazföldön indul Kisázsia felé az antióchiai gyülekezet áldásával (15,41)
- Szíria > Kilikia tart. (Tarzus) > Derbé > Lisztra > Ikónium > Pizídiai Antióchia. Mindenütt megerősítik a gyülekezeteket és kihirdeti a zsinati határozatokat
- Lisztrában maga mellé vette Timóteust, Krisztusban hívő zsidó anya és görög apa gyermeke (jogilag zsidónak számít). Pál maga mellé veszi útitársnak > mivel zsidók között is fognak működni, körülmetélteti (16,3).
- Timóteus lesz Pál leghűségesebb útitársa, tanítványa, később Efézus püspöke

A fordulópont: irány Európa!

⁶A Szentlélek megtiltotta, hogy Ázsiában hirdessék az Isten szavát, ezért Frígia és Galácia felé vették útjukat. ⁷Amikor Míziába értek, megkísérelték, hogy Bitiniába utazzanak, de Jézus Léleke nem engedte meg nekik. ⁸Ezért átvágtak Mízián, és lementek Troászba. ⁹Éjszaka Pálnak látomása volt: Egy macedón férfi állt előtte, és kérte: „Gyere át Macedóniába, és segíts rajtunk!” ¹⁰A látomás után rajta voltunk, hogy mielőbb útra keljünk Macedóniába, mert biztosak voltunk benne, hogy az Isten rendelt oda minket, hirdetni az evangéliumot. (Apcsel 16,6-10)

- Nem tudjuk, hogy a Lélek hogy tiltja meg nekik... Talán nehézségek által, talán misztikus úton. A látomás (Macedón ruhás férfi) egyértelmű > Európába, görög földre kell menni. Trászból hajón és szárazföldön Filippibe
- Ázsa provincia: Nyugatra, a kisázsiai tengerparton: NEM jó irány; Bitinia: Északkeletre, a Kaukázus felé: NEM jó irány
- 10. vers: A „mi” részek kezdete. Lukács, a szerző Troászban csatlakozhatott!

Filippi: az első megtérők, a konfliktus...

- Római kolónia, veterán katonák családjai lakják
- A városban csekély számú a zsidóság, nincs zsinagóga, a zsidók/istenfélők imádkozóhelye egy folyó partján van...
- Istenfélő asszonyokkal találkoznak > Lídia „házanépével együtt megkeresztelkedett” (16,15). Háza lesz az európai ker. misszió első támaszpontja
- Konfliktus: Egy jós szellem által megszállt rabszolgalány zaklatja őket. Pál kiűzi a lányból a szellemet, mire az elveszti képességét. (16,16-18)
- A lány gazdái bosszúból (oda az üzlet, a pénzért jósoldatás) a városi tanács elé hurcolják őket.

Filippi: bebörtönzés, csodás szabadulás

- A lány pogány gazdái hamis politikai vádakat hoznak: *„Ezek a zsidó emberek zavart keltenek városunkban, olyan szokásokat hirdetnek, amelyeket mi - rómaiak lévén - nem fogadhatunk el és nem követhetünk.” (16,20-21)*
- Lincshangulat > a bírák megbotoztatják és börtönbe vetik őket
- A börtönőr a parancs szerint „a belső börtönbe” (vsz. földalatti üreg) záratta őket, „lábukat kalodába szorította”
- Pál és Szilás „éjfélkor imádkoztak és zsoltárt énekelve dicsőítették Istent” > Földrengés > A börtönajtók felpattantak „és mindenkiről lehullott a bilincs” > A börtönőr öngyilkos akar lenni, de Pál megállítja: „Mind itt vagyunk!”

A börtönőr megtérése, indulás Tesszalonikába

*Az őr világot kért, berohant, és remegve Pál és Szilás elé borult, ³⁰aztán kivezette őket s megkérdezte: „**Uraim, mit kell tennem, hogy üdvözüljek?**” ³¹„**Higgy Jézus Krisztusban, és üdvözülsz te is, a tied is!**” – válaszolták. ³²Aztán hirdették neki és egész háza népének az Isten szavát. ³³Az pedig még akkor magához vette őket, éjszaka kimosta sebeiket, s **rögtön megkeresztelkedett, hozzátartozóival együtt.** ³⁴Aztán házába vezette őket, asztalt terített nekik, s örült egész háza népével, hogy az Isten híve lett. (16,29-34)*

- Az ókori embert az örök élet, az üdvösség kérdése foglalkoztatja. A mait földi életkörülményei
- Az egész család megkeresztelkedik a családfő hitére. A hit nem csupán individuális döntés!
- Virradatkor az előljárók titokban akarják elbocsátani Pált és Szilást > Pál római polgárjogukra és a történt törvénytelenésekre hivatkozva (ítélet nélküli megbotoztatás és bebörtönzés), hivatalos és nyilvános elégtételt kér, amit meg is kap, de el kell hagyniuk a várost.
- Tesszalonikába indulnak

Tesszalónika (17,1-9)

- Tesszalónika: Macedónia tart. fővárosa, helytartói székhely, nagy zsidó közösség zsinagógával
- Pál három szombaton keresztül bizonyítja nekik az Írásokból, hogy Krisztusnak szenvednie kellett és fel kellett támadnia > néhány zsidó, de sok istenfélő görög és sok előkelő asszony hisz, és csatlakozik hozzájuk
- A zsidók csődületet támasztanak, Pálékat Jázonnal együtt, aki szállásadójuk hívük, az előljárók elé hurcolják. A vád megint politikai: *„ezek a világfelforgatók... szembeszállnak a császár parancsaival, hangoztatták, hogy más a király, Jézus” (17,7)*
- Jázon kezességet vállal, vsz. óvadékot fizet értük. Újra szabadok, de menekülniük kell! Itt is megalakul a gyülekezet, Pál hamarosan két levelet ír nekik!

Bérea > Athén

- Béreában nem csak az istenfélő görögök, de a zsidók is nyitottan fogadják az üzenetet > „naponta forgatták az Írásokat, hogy csakugyan úgy van-e” > Sokan megtérnek: zsidók, istenfélők, előkelő asszonyok (17,10-12)
- A tesszalónikai zsidók utánuk mennek, felizgatják a tömeget > Pál hajón Athénba megy Athén, Szilas és Timóteus csak később követik
- Athén: Európa szellemi központja, híres filozófiai iskoláiban a római elit ifjai is tanulnak.
- Első benyomás: „Pálnak megrendült a lelke a bálványokkal teli város láttán!” (Csel 17,16) Bálványok: Istenszobrok imádása nekik szentelt templomokban. Emberi vagy állati alakú istenek, vagyis teremtmények imádása az egyetlen igaz élő Isten helyett > Az első parancsolatba ütköző legnagyobb bűn! Ezek megjelenítése szobor alakjában és imádásuk > hasonló (a zsidó vallás teljes képtilalmat ír elő, ezzel is megakadályozva bálványim. kialakulását)
- Pál a zsinagógában beszél a zsidókhöz és istenfélőkhöz, de a tereken is mindenkihez. Az epikureus és sztoikus filozófusok kigúnyolják
- Pál Jézust és a feltámadást hirdeti nekik, akiket idegen isteneknek, isteni párnak vélnek: Jézus és Anasztaszé
- Az Aeropáguszra (Árész-domb) viszik, ahol vallási és oktatási ügyekben illetékes bíróság ülésezett. Nem eljárás, de meghallgatás.

Szent Pál beszéde az Areopáguszon (17,22-33)

- Keresi a közös kiindulási pontokat (inkulturáció)
- Beszél a városban látott ismeretlen istenhez szóló szentélyről > Ennek kapcsán az általuk nem ismert, de „ismeretlenül is tisztelt” egyetlen teremtmény Istenről
- Nem lakhat emberkéz emelte templomokban, nincs szüksége áldozatokra > „Ő ad mindenkinek életet, levegőt és mindent”
- Betelepítette „az egy őstől származó emberiséggel az egész földet” (közös pont) > *„hogyan keressék az Istent, hogy szinte kitapogassák és megtalálják, hiszen nincs messze egyiküktől sem.”*
- Az emberi nem közös, egyetemes célja. A kultúrák közötti különbségeken átnyúló egyetemes kategóriákat használ, idomulva az őt hallgató filozófusok gondolkodásmódjához
- *„...hogyan szinte kitapogassák és megtalálják, hiszen nincs messze egyikünktől sem. ²⁸ Mert benne élünk, mozgunk és vagyunk’, ahogy költőitek is mondják: ‘Mi is az ő nemzetségéből valók vagyunk’. (17,27b-28)*

Az Áreopáguszi beszéd kifutása, hatása

- Két idézet ógörög költőktől: Isten egyetemes, szellemi jelenlétéről (Epimenidész, Kr.e. VI. sz.) ill. az emberiség isteni eredetéről (Aratósznál, Kleantésznél és Pindarosznál is előfordul).
- A teremtés hite már ellenkezik a filozófusok elképzeléseivel (az epikureisták materialisták, a sztoikusok panteisták voltak)
- Pál folytatja: Isten nem emberhez hasonló, nem hasonlítható semmihez. Kész elnézni a bálványimadás idejét, *„de most tudomására hozza az embereknek, hogy mindenütt meg kell térnie mindenkinek.”* (17,30)
- A megtérés bátor hirdetése annak tétjével együtt: Isten ítéletet fog tartani egy meghatározott napon egy férfi által, *„aki mellett mindenki előtt tanúbizonyságot tett azzal, hogy feltámasztotta a halálból.”*
- A halottak feltámadásának hírére néhányan kigúnyolják, mások otthagyják: *„Majd még meghallgatunk máskor is erről.”*
- Pál távozik, de néhányan azért megtérnek, köztük az Areopagita Dénes (vsz. az Areopágusz tanácsának tagja, valamint egy Damarisz nevű asszony)
- Kritika (protestáns egzegéták): Túlságosan inkulturálódott, nem hirdette a keresztet, a kereszti megváltást, Jézus nevét, Jézust, mint Megváltót, szemben saját elveivel: vö. 1Kor 1,18-2,5 !

Pál Korintusban (18,1-17)

- Helytartói székhely, gazdag és züllöttségéről híres kikötőváros, kikötői két tengerre, Ázsia felé és Európa felé nyílnak
- Pál találkozik egy rómából menekült (Klaudiusz 49-ben kitiltotta zsidókat a „Crespos” miatti lázongások miatt - Suetonius) sátoresztító házaspárral, a pontuszi származású Aquilával és Priscillával. Már keresztények. Pál velük dolgozik, hisz ua. a szakmája
- Szombatonként a zsinagógában tanítja a zsidókat és görögöket (istenfélők)
- Szilas és Timóteus hamarosan csatlakoznak, utána Pál már csak tanít
- A zsidók ellenállása miatt hamarosan szakít velük, és a pogányokhoz fordul, egy Titusz Jusztus nevű istenfélő házába költözik
- Közben megtér Kriszpusz is, a zsinagóga elöljárója egész házanépével együtt, és a korintusiak közül is sokan megtértek és megkeresztelkedtek!

A korintusi munka folytatása

Egy éjjel az Úr álmában felszólította Pált: „Ne félj, hanem beszélj, és ne hallgass! ¹⁰Én veled vagyok, senki sem fog hozzád nyúlni vagy ártani neked, mert sok emberem van ebben a városban.” ¹¹Ott maradt hát másfél évig, és hirdette az embereknek az Isten szavát. (Apcsel 18,9-11)

- Jézus kifejezett szándéka a pogányok közül is népet gyűjteni önmagának
- Pálnak először van alkalma hosszabb ideig egy helyen munkálkodni
- Pogánykeresztény többségű gyülekezet, Jeruzsálem és Antióchia után a korai E. legjelentősebb központja lesz
- Végül a helyi zsidók itt is bevádolják, Gallió prokonzulnál: „Ez arra próbálja rábeszélni az embereket, hogy a törvényen kívüli módon tiszteljék az Istent”. Meg nem engedett vallást hirdet (religio illicita), ill. a megengedett zsidó vallást támadja.
- Gallió zsidó vallási belügynek minősíti az esetet és nem foglalkozik vele. Tényleg nem éri bántódás Korintusban!

A 2. missziós út vége, hazatérés

- Kr.u. 52-ben indul vissza, Aquilával és Priscillával együtt először Efézusba hajózik
- Ott tanít a zsinagógában, de nem marad sokáig, a vele lévő házaspár ott marad, vsz. misszionálni (Pál a 3. útján visszatér és huzamosabb időt tölt itt).
- Hajón Cezáreába, majd Jeruzsálembe megy „*hogy üdvözölje az Egyházat*” » építi az anyaközösség és az új közösségek egységét » majd visszatér Antóchiába.
- A 2. út igazi áttörést hoz az Ige diadalútján „a föld végső határáig”. Egy új földrészen, idegen nép között, idegen kultúrában számos gyülekezetet alapít, köztük több igazi bástyát: Filippit, Tesszalonikit, Korintust!
- Útját isteni beavatkozások vezérlik, nem emberi tervek érvényesülnek, hanem Isten üdvözítő akarata!

Szent Pál 3. útja (53-58.)

A 3. út fő helyszíne: Efezus

- Csak pár hónapot tölt otthon, újból indul > végiglátogatja a kisázsiai közösségeket és újakat hoz létre
- Pál most először nyugatra tart, első állomása Efezus, ahol Aqillát és Priscillát hagyta. Még nincs ker. közösség, a zsinagógai istentiszteleten vesznek részt. Fogadják az alexandriai Apollóst, a kiváló írásmagyarázót, aki már Jézust hirdeti, de még csak János keresztségét ismeri. A. és P. vsz. megkereszteli, és útnak indítja Korintusba, ahol a zsidókkal vitázik és megcáfolja őket.
- Efezus Ázsia provincia székhelye, jelentős város, Pál 3 évig marad ott, a gyülekezet nagyon megerősödik, a 4. jelentős korai keresztény központtá válik!
- Efezusba érkezve találkozik 12 emberrel, akik hisznek, de még csak János keresztségét ismerik. Pál megkeresztelte őket Jézus nevére, *„rájuk tette a kezét, és szállt rájuk a Szentlélek, megkapták a nyelvek adományát és prófétáltak!” (19,6)*